

Списание за екология и горско стопанство ♦ 3 лв.

ГОРА

3/2015

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

Първият избор на професионалистите - храсторезите на STIHL

Висока мощност, здрава конструкция и лесно управление - с тези свои отличителни белези храсторезите STIHL FS 360 C-E и FS 490 C-EM улесняват работата на специалистите, занимаващи се с отглеждане на горски насаждения и

поддръжка на ландшафта като я правят още по-ефективна и комфортна. При отстраняване на дървесни насаждения и храсти, надгробяване и рязане с голямо натоварване или косене на големи площи

тези надеждни уреди удовлетворяват всички изисквания на професионалистите - естествено с безкомпромисното качество на STIHL. Ще ги намерите при дилърите на STIHL в цялата страна.

Издание на Изпълнителната агенция по горите

Лесовъдство и ред

След 110 години организирана борба с ерозията България отново има тежки проблеми с наводнения и свлачища. Докато наводненията бяха причинени основно от обилни валежи и недобре стопанисваните водоеми, свличането на земни маси става там, където терените са неукрепени. А за да се укрепи едно свлачище, теренът трябва да се залеси и застопори със съответните технико-укрепителни съоръжения.

Над 2200 са укротените порои в страната, стопици са спрени свлачища. Лесовъдите създадоха и над 18 млн. дка нови гори, удължиха експлоатационния срок на над 200 язовира, за 50 години три пъти увеличиха запасите на горите, които надминават 600 млн. куб. метра.

Но вместо уважение и благодарност от страна на обществеността, лесовъдите получават, особено напоследък, упреци и дори хули.

Лесовъдството е задълбочена наука, която трябва да се знае, за да може да се създаде и отгледа една гора. Лесовъдската колегия има изконни традиции и морал, които са свързани със съзидателност и перспективност, и не могат да бъдат приобщени към квалификации като „дървена мафия“, „унищожители на гори“ и т.н.

В началото на миналия век лесовъдите също са били подложени на обиди и гонения и с гората са се разпореждали търговци, политици, местни управници. Гората е била почти унищожена, пороите са помитали села и градове, когато държавата слага ред и дава път на лесовъдството да стопанисва и управлява сложните горскостопански процеси.

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg
(водещ на броя)

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiova@abv.bg

Дизайн и предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

ВІС ТТВВВВ22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 4,5. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
19.03.2015 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

В броя

2	Годишнини: 90 години Седмица на гората
4	110 години организирана борба с ерозията
6	90 години висше лесотехническо образование в България
8	Делнични срещи: Държавно ловно стопанство „Тракия“ е в грижовни ръце
12	Опазване и защита на горските територии от пожари през 2014 г.
14	Здравословното състояние на горите през 2015 г.
16	Годишнини: 135 години държавна горска администрация във Велико Търново
19	Информация: Промени в нормативната уредба на горския сектор
20	Тема с продължение: Съхненето на горите в България
24	In memoriam
25	Гори и екология: Екологични проблеми и възможности за определяне на състоянието на горски територии в планински водосбори
26	Тополово стопанство: Капова форма при черната топола в България
28	Новини от природните паркове: Природен парк „Шуменско плато“ - защитена територия за бъдещето
29	Инициативи на Природен парк „Витоша“
30	Гост на редакцията: Захари Калайджиев: „Здравето е постигната хармония“
32	Информация: Природно бедствие

На корицата
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

2	Anniversaries: 90 years Forest week
4	110 years Erosion control
6	90 years Higher forestry education in Bulgaria
8	Weekday meetings: State hunting preserve „Trakia“
12	Protection of forest areas from fires in 2014
14	The health status of forests in 2015
16	Anniversaries: 135 years State forestry administration in Veliko Tarnovo
19	Information: Changes in legislation of Forestry sector
20	Subject continued: Drying of forests in Bulgaria
24	In memoriam
25	Forests and Ecology: Environmental issues and options to determine the state of forest areas in mountain watersheds
26	A form of <i>Populus nigra</i> L. in Bulgaria
28	News from nature parks: Nature Park „Shumensko Plato“ - protected area for the future
29	Initiatives of Nature Park „Vitosha“
30	Editorial's office guest: Zahary Kalaidjiev: „Health is a harmony“
32	Information: Natural disaster

90 години Седмица на гората

Граждани от Панагюрище залесяват по време на първия Празник на залесяването през 1925 г. в м. Пирамидите - Тевния дол край града

През 1883 г. Министерството на народното просвещение изпраща писмени указания до училищата в страната да се създават разсадници. Учителят Никола Василев пръв откликва на идеята - открива разсадник в м. Куклата, край Ловеч, и учи децата да произвеждат фиданки, които през 1898 г. залесяват в м. Стратеш над града.

Историята е запазила имената на двамата коптивченски учители - Нейко Азманов, който през 1901 г. засажда със своите ученици първите 2000 иглолистни фиданки около училището в импровизиран разсадник и три години по-късно ги залесява по оголелите баури на града, и на негов последовател - Иван Джартазанов. Основите на бъдещия лесопарк „Хисарлъка“ през 1891 г. поставя кюстендилският учител Йордан Митрев. Това дело е предвестник на бъдещия Празник на залесяването у нас.

Традицията за засаждане на дървета идва от индианците в Америка. Те имали обичай за всяка родена мъжка рожба да се засади по едно дръвче, за което се грижели цял живот. От местното население я възприемат и американците, съзирайки в нея както възпитателна стойност, така и възможност за възстановяване на изсичаните гори. Първият законово регламентиран Празник на залесяването е в щата Небраска (1860 г.), а по-късно идеята се разпространява и в Европа (Франция, Англия, Швейцария, Русия).

Празник на залесяването в България се провежда за първи път на 12 април (Благовещение) 1925 година. На то-

зи ден в храм-паметника „Св. Александър Невски“ е отслужен молебен за граждани, учители и ученици, след което участниците залесяват в парковете и покрайнините на София. Засадени са 420 000 горски фиданки и са посетили 20 кг семена. На следващата година те са съответно - 3 120 000 дръвчета и 208 кг, което говори за широкото обществено одобрение.

Идеята за въвеждане на празника у нас е на Отделението за горите и лова (с инспектор по горите Тома Захариев). Две министерства си сътрудничат за осъществяването ѝ и го регламентират като официален - Министерството на народното просвещение с Окръжно № 6325 от 23 март 1925 г. и Министерството на земеделието и държавните имоти с Окръжно № 3373 от 27 март 1925 година. Нормативно утвърден е в чл. 131 от Закона за горите, приет през 1925 г., първоначално като Празник на залесяването: „...всяка година най-малко по два дни да се употребяват за работа по залесяването и в горските култури. Освен това всяка година през пролетта Министерството на земеделието и държавните имоти в съгласие с това на Народното просвещение урежда Празник на залесяването, в който са длъжни да вземат участие учениците от всички училища заедно с учителите, а така също войската и трудоваците“.

За първи път предложението Празникът на залесяването да продължи цяла седмица вместо ден е изказано на страниците на сп. „Горски преглед“ (кн. 1-2, 1934 г.) от стажант-лесовъда Георги Минков. Съща-

та година то се осъществява на практика - от 15 до 22 април се провежда празникът, официално наречен Седмица на гората. Тя е открита по радиото със словото на Илия Стоянов - началник на Отделението за горите и лова, и продължава със „сказки“ за гората. Участие в тях вземат и з т ъ к н а т и

На снимката от 1930 г. Клисурското ревирно лесничество (съществувало в района на с. Бързия, сега УОГС „Петрохан“) е организирано Празник на залесяването, съпроводен със засаждане на фиданки - бъдещата зелена премия на този красив край

творци. Местните горски органи из страната също организират беседи и залесявания.

През 1937 г. честването на Седмицата (4-11 април) се провежда по утвърдена от министъра на земеделието и държавните имоти програма, която включва „словесна, печатна, картинна и др. пропаганда за запазването и разумното използване на българските гори, на които се гледа от много среди като на неизчерпаем източник за задоволяване само на потребата от строителни и горивни материали, без да се държи сметка за тежките последици от неразумното им ползване“. По тази тема специално за Празника на залесяването лесовъдът Тома Захариев - директор на Служба за горскоопитното дело, написва статията „Гори, народ и държава“, в която посочва: „Нужно е всичко във и около гората да се върши със съзнанието, че се работи за народа и с народа, нищо без него, а още по-малко срещу него. Противното е отчуждаване на народа от горите и горското стопанство“. Седмицата на гората през 1940 г. продължава вместо една цели две седмици. На откриването ѝ на 1 април в зала „България“ присъстват тогавашните министър-председател, председател на Народното събрание, министри. По повод откриването ѝ инж. Димитър Загорев - началникът на горите, лова и рибарството, гостува в ефира на радио „София“. Отново по радиото той обявява нейното приключване на 14 април. Разразилата се Втора световна война спира тържествеността на празника, но не и неговия смисъл. През април 1943 г. се провежда залесяване по случай Седмицата на гората в м. Кърлежа, Люлин планина.

През 1956 г. Седмицата на гората е възстановена и именно тогава с решение на Министерския съвет от 4 февруари се регламентира тя да се провежда винаги през първата цяла седмица на април. Целта и задачите са благородни - „дните на седмицата да бъдат дни на широко популяризиране на огромното значение на горите и масово участие на нашия народ в борбата за опазване и подобряване състоянието на горите“.

Масовите залесявания в България стават приоритет на държавата през втората половина на XX век.

Програма

за отпразднуване празника на залесяването
във с. Клисура, Берковско, на 30 Мартъ 1930 година.

1. На 29 Мартъ преди празника в 7 часа вечерта бѣседа отъ Клисурския Лесничей на тема: „Важност и значение на горитѣ за стопанствата на природата и на човѣка“.
2. На 30 Мартъ—Недѣля 8 часа сутринта на площада предъ читалището се събиратъ: учашата младежъ, учители, гражданството, свѣшеника и горска властъ.
3. Въ 9 часа всички събрани потеглятъ въ строй на чело съ музика за мѣстото на залѣсяването—м. „Широката поляна“.
4. На самото мѣсто се извършва молебень.
5. Следъ молебена ще се даде малко утро отъ дѣцата съ подходяща за случая и цѣльта програма.
6. Следъ утрото Лесничей ще говори за „ролята и значението на празника“, подиръ него малко слово отъ свѣшеника за сжщото.
7. Ще се направи отъ лесничей и неговитѣ подведомствени органи демонстрация за начина на посаждането на фиданкитѣ.
8. Извършва се самото посаждане отъ ученицитѣ.
9. Следъ посаждането, обѣдъ и общо веселие на самото мѣсто до вечерта.

Забележка: При лошо време празненството се отлага за най-ближкия хубавъ день.

Отъ комисията.

Програма за Празника на залесяването в с. Клисура, Берковско, през 1930 г.

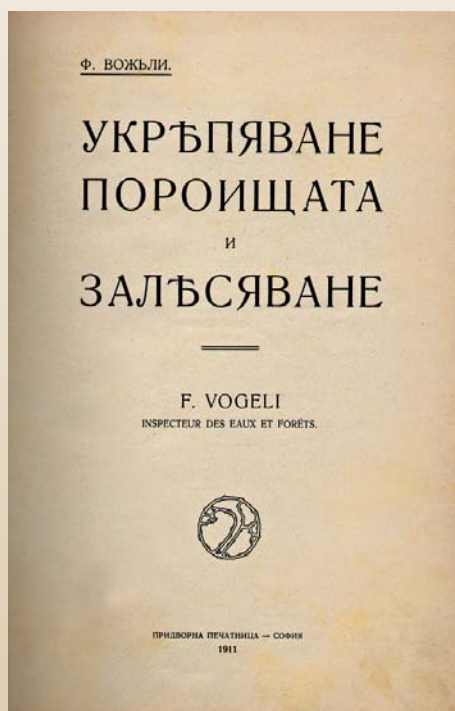
Хиляди граждани се включват в благородното дело и по време на Седмицата на гората активно допринасят за увеличаване на зеленото богатство на страната.

За 136 години от създаването на централната горска служба през 1878 г. са извършени залесявания върху над 24 млн. дка, като част от площите за интензивно дървопроизводство или освободените след окончателна сеч или след снеговали, ветроломи, повреди от болести и вредители са залесявани по няколко пъти. Новите гори възлизат на 18 млн. дка, като над 7 800 000 от тях са с изключително противоерозионно предназначение.

110 години организирана борба с ерозията

България е планинска страна с много реки със стръмни склонове и дерета в техните водосбори. Българската гора, описвана през вековете от пътешественици като *Magna Silva Bulgarica*, посреща началото на XX в. само с остатъци от бившето си величие, нарушено главно от антропогенна дейност. Климатът и водните течения отприщват ерозионни процеси и страната е доведена до трагичното положение на една от най-опороените в Европа. При всеки обилен дъжд и топене на снегове огромни маси вода и наноси се стоварват в подножието на планините. Те нанасят значителни щети на земеделието, заливат населени места, пътища, жп линии, вземат човешки жертви.

През 1905 г. се полага началото на организираната борба с ерозията у нас. Със заповед на министъра на земеделието и държавните имоти Никола Генадиев е създадено Бюро за укрепяване на пороищата и залесяване в Казанлък. Начело на бюрото

Факсимиле от книгата на Ф. Вожли, издадена през 1911 г. и поставила основите на борбата с ерозията

Пустинен пейзаж от Кърджалийския регион, заснет от Валентин Захаров през 1955 г.

е френският инспектор по горите и водите Феликс Луи-Мари Вожли, който работи в България до 1911 година. Първият овладян порой е Гръцко дере, разположено западно

от гр. Шунка.

През 1910 г. в Сливен се създава Бюро за укрепяване на пороищата и залесяване, а през 1912 г. се открива и в Карлово.

От 1912 г. се създава Главен инспекторат по укрепяване на пороите и залесяване към Отделение по горите, управляван от Константин Байкушев. Започват да се откриват секции по укрепяване на пороищата и залесяване (УПЗ), които към 1944 г. достигат 38. Със Закон за горите, приет през 1922 г., се регламентира правото да се провеждат комплексни мероприятия

Тези сравнителни снимки на склоновете на Стара планина от 1902 и 1999 г. са емблематични за превръщането на опустошената от порои България в китна градина

ятия за борба с ерозията, особено в най-опорените райони. Населението задължително се изселва от засегнатите терени, като му се подsigурява равностойна земя на безопасни за живеене места.

През 1942 г. е приет специален Закон за укрепяване на пороите и залесяване. Отчита се фактът, че са необходими подготвени кадри в борбата с ерозията. През 1947 г. към Селскостопанската академия в София се открива катедра „Почвена ерозия и укрепяване“ с ръководител проф. Асен Биолчев.

След преустройството на горското ведомство през 1951 г. работата на закритите секции по УПЗ се поема от горските стопанства. Ръководството и контрола на дейностите по УПЗ се възлагат на новооткрытата Дирекция по залесяване и укрепяване на пороите при Управление на горското стопанство към Министерския съвет.

Проектирането на противоерозионни мероприятия в горския фонд и хидрографската мрежа се възлагат на Дирекция „Лесустрой“, реорганизирана през 1956 г. в Институт за проучване и проектиране в горското и селското стопанство „Агролеспроект“.

През 1951 г. се полага началото на изготвяне на проекти за борба с ерозията в язовирните водосбори и други по-големи национални обекти върху земите на горския фонд и в хидрографската мрежа. С Постановление № 466 от 1954 г. на Министерския съвет заинтересовани ведомства и научни звена се ангажират с изработването на технически проекти за борба с ерозията във всички язовирни водосборни басейни. Изготвени са над 80 по-големи проекта за борба с ерозията в язовирните водосбори и пороините реки, част от които обхващат водосборите на язови-

рите „Студена“, „Ал. Стамболийски“, „Искър“, „Копринка“ и други.

На 9 август 1975 г. Решение № 21 на Държавния съвет изисква да се създаде нормативен документ, който да регламентира борбата с ерозията у нас. В резултат от 1976 до 1980 г. се изготвя Национална дългосрочна програма по борба с ерозията за горския фонд и хидрографската мрежа за периода 1982-2000 година. Главен координатор е „Агролеспроект“. На 20.01.1981 г. Колегиумът на Министерството на горите и горската промишленост приема Програмата в частта за земите от горския фонд и от 12.01.1982 г. тя влиза в сила.

Резултатите от противоерозионната дейност на лесовъдите, на горските работници, на всички българи, които са участвали в залесяванията, са забележителни и могат да се видят в районите на Казанлък, Карлово, Коприивщица и цяла Южна Стара планина. Кюстендилското и Трънското краище са покрити със зелени килими. Кърджалийският регион, който преди започване на противоерозионните дейности е с гол, „лунен пейзаж“, е преобразен от над двата милиона декара нови гори, които променят и микроклимата.

От началото на борбата с ерозията преди 110 г. са изградени повече от 618 000 м³ едроразмерни технико-укрепителни съоръжения - баражи и прагове, 395 000 м³ каменни прагчета, 600 000 м³ клейонажи и 430 000 л. м брегови плетчета и са създадени над 18 млн. дка нови гори, като 7.8 млн. дка са с изключително противоерозионно предназначение. Укромени са над 2200 пороини течения.

Чудото - превръщането на опустошената ни родина в китна земя, е исторически факт с реални и конкретни измерения. Укротяването на пороите е едно от най-значимите постижения на България през XX век. Какво друго, ако не събитие на века, може да се нарече това!

90 години висше лесотехническо образование в България

Издаденият през 1921 г. царски указ № 145 изменя и допълва действащия Закон за народното просвещение с текст за откриване на Горска академия с 3-годишен курс на обучение. Липсата на средства осуетява изпълнението на тази идея, но през 1923 г. в Агрономическия факултет на Софийския университет се поставят основите на академичното лесовъдско образование, като се открива катедра „Частно лесовъдство“. На 28.01.1925 г. с решение на Академичния съвет на Софийския университет се основава Лесовъден отдел към Агрономическия факултет и датата се приема за начална на висшето лесотехническо образование у нас.

Освен откритата преди две години катедра „Частно лесовъдство“, с ръководител проф. Тодор Димитров, се учредяват и другите специализирани катедри - „Лесостроителство и горска таксация“ (1927), начело с доц. Темелко Иванчев, „Лесоползване“ (1930), с ръководител доц. Васил Стоянов, и „Общо лесовъдство“ (1931) с доц. Методи Русков. За първи път новото име - Агрономо-лесовъден факултет към Софийския университет, се среща официално в Указ № 287 от 07.09.1925 г., с който се регламентират условията за постъпване на студентите в Университета.

Прием на студенти за Лесовъдния отдел се осъществява още през летния семестър на същата учебна година по временен учебен план. Право да кандидатстват имат само български поданици от мъжки пол, завършили Лесовъдния отдел на Средното техническо училище в София, земеделските училища в Садово и Русе или гимназия и военното училище. В първия випуск са приети 20 от общо 50 кандидат-студенти.

Обзабеждат се необходимите лаборатории и се подготвят аудитории. Първите учебни занятия се провеждат във Физико-математическия факултет и Духовната семинария, както и в частни къщи в района на двата факултета. От учебната 1928-1929 г. повечето лекции се четат в новата сграда на Агро-

номо-лесовъдния факултет на ул. „Драган Цанков“. Цялостен учебен план за подготовка на студентите лесовъди се утвърждава на 7 май 1927 година.

В края на 1925 г. Министерството на земеделието и държавните имоти предоставя за обучение на сту-

Първият випуск, прави отляво надясно: Панайот Димитров, Тодор Катранушков, Петко Д. Петков, Димитър Костов Василев, Тодор Иванов, Митю Желязков Георгиев; седящи отляво надясно: Никола Димитров Цанков, Васил Мерджанов, Свободолюб Бочев, Марин Ангелов, Стефан Иванов Кефинчев

дентите от Лесовъдния отдел две Учебно-опитни горски стопанства - „Гешова планина“ (Юндола) и „Петрохански проход“ (с. Бързия). Обявява се и едно място за редовен асистент по лесовъдство към катедрата „Частно лесовъдство“.

Първият випуск на Агрономо-лесовъдния факултет, с декан проф. Янаки Моллов, е през 1929 година.

През учебната 1944-1945 г. за първи път са приети кандидат-студенти девойки. Тогава приемът е най-голям - близо 224 души, почти четири пъти повече от обикновено.

През 1945 г. в Пловдив се открива нов Държавен университет с два факултета, един от които е Агрономо-лесовъдният. Съгласно Закона за висшето образование от 05.07.1947 г. двата Лесовъдни факултета на Софийския и Пловдивския университет се обединяват в самостоятелен Лесовъден факултет, който една година е към СУ, а от 1948 г. - към новосъздадената Селскостопанска академия. Новата академия се сформира от 4 факултета (един от които е Лесовъдният),

които се отделят от Софийския университет. На следващата година Лесовъдния факултет към Селскостопанската академия се преобразува в Лесотехнически факултет с два отдела - „Горскостопански“ и „Горскопромишлен“. Две години след това се откриват още два - „Експлоатационно-транспортен“ и „Зелено градско строителство“.

С преименуването на Лесовъдния факултет в Лесотехнически и с разделянето му на 4 отдела се полагат основите на самостоятелно висше учебно заведение.

Съгласно решение на Комитета за наука, изкуство и култура от 19.07.1951 г. на завършилите специалност „Лесовъдство“ се признава званието „инженер-лесовъд“. С указ на Президиума на Народното събрание на 12 януари 1953 г. Селскостопанската академия се разделя на три самостоятелни висши учебни заведения.

Едно от тях е Висшият лесотехнически институт. В него се подготвят специалисти по горско стопанство, озеленяване на населени места, механична технология на гървесината, както и по химична технология на гървесината и технология на целулозно-хартиеното производство, които по-късно се прехвърлят в новооткрития Висш химикотехнологичен институт. По решение на Министерския съвет на ВЛТИ е предоставена сграда в столичния квартал „Дървеница“ и от 26.05.1955 г. той се премества в нея.

През 1974 г. във ВЛТИ се създават два факултета - „Горско стопанство и озеленяване“ (ФГСО) и „Горска промишленост“ (ФГП).

С решение на Академичния съвет на ВЛТИ от 14.09.1994 г. са открити три нови факултета: „Екология и ландшафтна архитектура“, „Ветеринарна медицина“ и „Агрономически“.

Сегашният статут на висшето учебно заведение - Лесотехнически университет (ЛТУ), се дава на 27 юли 1995 г. с решение на Народното събрание.

Днес ЛТУ има шест факултета: „Горско стопанство“,

Една от първите дипломи за завършено висше образование по специалност „Лесовъдство“ в Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет, 1929 г.

Снимка на сградата, предоставена на ВЛТИ през 1955 г.

„Горска промишленост“, „Екология и ландшафтна архитектура“, „Стопанско управление“, „Ветеринарна медицина“ и „Агрономически“. Той е единственото висше учебно заведение у нас, в което се подготвят инженери по горско стопанство, технология на гървесината, инженерен дизайн и ландшафтна архитектура. Обучението е в три степени - образователно-квалификационна „бакалавър“ и „магистър“ и образователна и научна степен „доктор“.

Архив на сп. „Гора“
Музейна сбирка на ЛТУ

Държавно ловно стопанство „Тракия“

Далечната история на стопанството започва през 1902 г., когато Ловното дружество „Сокол“ - Пловдив, открива първата фазанария в гората „Чекевица“. През годините територията се увеличава и се устройва в Образцово ловно стопанство с име „Чекевица“. През 1966 г. е приет първият му лесоустройствен проект за срок от 20 години. Построяването на внушителния сграден фонд и ловностопанските съоръжения започва през 1972 г., когато стопанството е под шапката на УБО на Държавния съвет. От 1990 г. стопанството се връща в системата на горите под името Държавно лесничейство - с. Стряма. Развитието на ловностопанската дейност на територията му обаче продължава. Започва изграждането му като производствена база за фермерно отглеждане на фазани. През 1999 г. от Турция се внасят първите 1000 яребици, с което се полага началото на първата яребича ферма в системата на горите. Построяват се две инкубаторни станции за двете ферми. През 2000 г. Европейският съюз стандартизира фермите за износ на живи птици - колхидски фазан и яребица. От 2002 г. „Чекевица“ става една от 36-те дивечовъдни станции в системата на горите, статутът на които се променя през 2009 г., когато част от тях стават държавни ловни стопанства. Тя е в състава на РДГ -

Пловдив. От май 2011 г., със създаването на държавните горски предприятия, ДЛС „Чекевица“ става териториалното поделение на Южноцентралното държавно предприятие - Смолян. През 2012 г. в състава на стопанството влиза ДГС - Кричим, и част от ДГС - Пловдив, като името на обединените поделения се променя на „Тракия“, без да се променя седалището на администрацията в с. Стряма.

Преминавайки селски и горски пътища, мостчета през нишката на Чуренската река с безброй рибни прагчета първо стигнахме до загадъчната местност Тъмраш. Нямахме как да я обиколим цялата, но и тя си има център, пълен с живот. Тук са седалищата на ЛСУ „Тъмраш - Кричим - Петвар“ и на един от горкостопанските участъци, първата постройка на ловен дом, двата други нови ловни дома, дворот с коне за ловния туризъм. Видяхме мястото за бъдещите водоем и хеликоптерна площадка. Разговаряхме със стопаните на гората.

Горите винаги можем да представим в цифри и факти - и дивеча, и сечта, и лесовъдските, и ловностопанските мероприятия - за 113 години история те ще са много. По-интересно ни бе да разберем за какво бие сърцето на лесовъдите, работещи днес в ДЛС „Тракия“.

Инж. Божидара ВАСИЛЕВА - заместник-директор

Ще обогатим нашите гори

Държавното ловно стопанство „Тракия“ заема площ 33 785 ха, от които 31 369 ха, или 92.8 %, е залесена. Дървопроизводителната площ е 31 380 ха, от която 19 ха подлежат на залесяване.

По видове собственост преобладава държавната горска територия - 27 139 ха, общинската собственост е 2356 ха, на физически лица - 3637 ха, на юридически лица и съсобственост - 71 ха, гори на МОСВ (поддържан резерват „Изгорялото гюне“ в землището на Кричим) - 33 ха, и гори в ССФ - 549 ха (собственост на общини и физически лица).

Стопанството заема части от южните склонове на Сърнена Средна гора, Горнотракийската низина и Централните Родопи - северните склонове на Родопския дял Чернатица. На север граничи с ДЛС „Мазалат“, северозападно - с ДГС - Карлово, на запад с Държавните горски стопанства - Хисар и Пещера, южно - с ДГС - Михалково и Хвойна, на изток с ДГС - Пловдив и Чирпан. В административно отношение обхватът е на територията на общините Брезово, гр. Раковски, Кричим, Перушица, части от Марица и Родопи.

Горските масиви в равнинната част са маломерни и пръснати. Преобладава типично планинският релеф с изразена разчлененост и високи превъзвания. Най-високата точка е връх Модър в Родопите - 1992 м н.в., а най-ниската - на р. Марица.

Насажденията на територията на стопанството са разнообразни по своя състав и характер. В равнината и Средногорието преобладават издънкови насаждения от блаун, летен и зимен дъб, бук, чисти и смесени с келяв габър, бряст, мъждрян и други. Излолистните видове са представени от бял и черен бор, по-малко зеле-

на дугласка и атласки кедр, в предимно чисти култури. В Родопите, като се изключат най-северните части, преобладават високостъблени

насаждения от бял бор, ела, смърч и бук, а на по-малка надморска височина - зимен дъб, келяв габър и други. На територията на ДЛС „Тракия“ има недостъпни и временно недостъпни горски басейни. Поради наличието на много стръмни терени пътната инфраструктура не е достатъчно развита, а съществуващата не е в добро състояние.

ДЛС „Тракия“ е приемник на ДЛС „Чекевица“, като със заповед № РД 09-1083/01.08.2012 г. на МЗХ към него са присъединени териториите на ДГС - Кричим, и част от ДГС - Пловдив, поради което стопанството работи с горкостопански план (ГСП) на ДЛС „Чекевица“ от 2011 г., ГСП на бившето ДГС - Кричим, от 2009 г., ЛУП на ЛСУ „Тъмраш“, част от ЛУП на ДГС - Пловдив, и двата от 2009 година.

Общият запас на държавните гори възлиза на 5 004 341 м³ при средногодишен прираст 71 810 куб. метра. Предвиденото средногодишно ползване на дървесина по ГСП и ЛУП е 66 685 м³ стояща маса, или 52 337 м лежаща маса, в т.ч. и във временно недостъпни басейни.

През 2014 г. реализираната дървесина е 44 198 м³ лежаща маса по категории: едра строителна дървесина - 14 321 м³, средна строителна - 6204 м³, дребна строу-

е в грижовни ръце

Колективът на ДАС „Тракия“ с директор инж. Илия Симеонов (в средата), зам.-директори - инж. Божидара Василева (вдясно) и инж. Огнян Христов (вляво) и главен счетоводител Мария Антонова (вляво от него)

телна - 241 м³, дърва - 23 432 куб. метра. Количественото изпълнение е 88 % спрямо утвърдения за 2014 г. финансов план. Реализираните приходи възлизат на 2 228 452 лв. при разходи 934 343 лева.

Един от основните приоритети за стопанството е своевременното извеждане на възобновителните сечи. В резултат на това във високостъблените и издънковите насаждения от зимен дъб навсякъде се наблюдава много добро естествено възобновяване.

Предвиденото залесяване по ГСП и ЛУП е 1.83 ха средногодишно. През 2013 г. са залесени 11 дка с топола, през 2014 г. - 20.5 дка със зимен дъб, бук и сребролистна липа. Прихващането на културите е над 80 %, което се дължи на навременните грижи по тяхното отглеждане и благоприятните климатични условия.

Поставяне на контролната пластина в дърводобивния обект

Разходите през 2014 г. за лесокulturни дейности в горите възлизат на 106 882 лева.

ДАС „Тракия“ разполага с горски разсадник „Манастира“ с площ 9.16 дка в землището на Перущица. Произвеждат се предимно горскоплодни семейнищни фиданки и декоративни фиданки в школи. Реализираните приходи от продажба на фиданки през 2014 г. са 8451 лева.

▲ Ловен дом „Чекерица“

Стопанството разполага с четири ловни бази - ловен дом „Чекерица“, с два апартамента, четири двойни стаи, трапезария; ловна хижа „Чекерица“, с пет двойни стаи, трапезария; ловен дом „Чуренска река“, с две единични, една двойна стая и самостоятелно студио; ловен дом „Градина“, с шест самостоятелни апартамента, трапезария.

Чакало в м. Чуренска река

Инж. Огнян ХРИСТОВ - заместник-директор

Стопанството запазва традициите

Държавно ловно стопанство „Тракия“ е сред водещите стопанства в отглеждането и разселването на дребен пернат дивеч.

Годишно в ДАС „Тракия“ се отглеждат около 15 000-16 000 фазана и 6000-7000 яребици. С цел поддържане на екологичното равновесие, запазване и обогатяване на биологичното разнообразие и за съхраняване на генофонда на дивечовите популации стопанството ни разселва годишно 7000-8000 фазана и 3000-4000 яребици на територията на цялата страна.

В ловностопанско отношение са обособени три Ловно-стопански участъка - „Чекеерица“, „Виница - Градина“ и „Тъмраш - Кричим - Петвар“.

За нуждите на ловностопанската дейност се засяват и обработват 400 дка дивечови ниви и 150 дка ливади. От тях се добиват 25-30 т зърнен фураж, 1500 бали люцерна и 20 т ливадно сено.

През 2015 г. е предвидено изграждането на Базата за интензивно стопанисване на дивеча (БИСД) в ЛСУ „Виница - Градина“ с основна цел възстановяване на популацията на дивия заек.

Различните типове местообитания са естествена предпоставка за голямото видово разнообразие на дивеча. Територията на стопанството е обитавана от сърна, фазан, яребица, заек и почти всички прелетни ловни видове, а девствената природа на Родоп е съхранила местообитания на кафявата мечка, благородния елен, дивата свиня, муфлона, елена лопатар, глухара и дивата коза.

Богатството на дивата фауна е предпоставка и за утвърдените позиции на ДАС „Тракия“ в областта на организирания ловен туризъм. Ловът на едър и дребен дивеч могат да се съчетаят в рамките на един ловен ден. Изградени са топло- и шумоизолирани закрити чакала, както и ловни бази, даващи възможност за пълно уединение сред дивата природа.

На територията на Ловностопанските участъци „Чекеерица“ и „Виница - Градина“ от няколко го-

дини са обособени полигони за обучение на ловни кучета за лов на дребен пернат дивеч. Те са първите в системата на горите. На тях се провеждат и състезанията за ловни кучета „Свети Хуберт“.

ДАС „Тракия“ предлага и фотолов, като се гарантира заснемането на шест животински вида - сърна, благороден елен, дива свиня, муфлон, елен лопатар, дива коза. На гостите на стопанството се предлагат и еднодневни екскурзии до редица архитектурни и исторически забележителности - манастирите Бачковски и „Св. Кирик“, археологически разкопки и винарна край с. Старосел, архитектурен резерват „Старият град“ в Пловдив. Годишно стопанството се посещава от около 200 български и 60 чуждестранни ловци, предимно от Гърция, Кипър, Италия, Франция.

Средногодишно в стопанството се отстрелват 3000-3500 фазана, 800-1000 яребици, 8-10 сръндака (със средно тегло на трофея над 350 г), 40-45 заека, 35-40 диви свине и други.

Важен момент в съхраняването на голямото дивечово разнообразие е борбата с хищниците, като годишният отстрел е 45-50 лисици, 15-20 чакала.

Приходите от ловностопанската дейност за 2014 г. възлизат на 289 266 лв., като от отстрел са 89 849 лв., от услуги - 71 947 лв., от дивечово месо - 9761 лв., от продажба на жив дивеч - 114 147 лв., от други видове туризъм - 3562 лева.

Инж. Найден Петров - началник на ЛСУ „Тъмраш“

Ловният отдел (отдясно наляво): Петър Зялков, Петър Драгнев, Атанас Голгичев, Георги Петров, Георги Тошев, Борис Станчев, инж. Огнян Христов, Димитър Бочуков и техните възпитаници - бретонът Бък и драхтаарът Олеса Вон Фуксеберг

**Инж. Илия СИМЕОНОВ -
директор на ДЛС „Тракия“**

Единомислие и единодействие

- Инж. Симеонов, в добро състояние ли са дивечовите запаси на стопанството?

- ДЛС „Чекерица“ дълги години бе емблемата на дребнодивечовото стопанство у нас. С присъединяването на Родопската част, която е едродивечовият район, в ДЛС „Тракия“ са застъпени всички форми на ловното стопанство.

Общата оценка за всички видове ловен дивеч трудно би могла да бъде еднозначна, защото тя съдържа две страни от нашата дейност. От една страна, за волиерно произвеждания дивеч можем да кажем, че там механизмът е добре сглобен и работи по традиционната схема - произведем, разселим, ловуваме. От друга страна, свободно живеещият дивеч не е в това състояние - количествено и качествено, в каквото би ни се искало да бъде. Основен проблем е популацията на дивата свиня. Голямата снежна покривка през цялата зима отпреди 2 години, когато повечето приплоди са загинали, и недостатъчната хранителна база са основните причини за намаляване на популацията на вида. Най-малко 2 години ще ни трябва за възстановяването ѝ. Това е голямо предизвикателство пред нашето стопанство, но ние трябва да положим максимум усилия и да намерим начин да развием хранителната база за едрия дивеч.

- Каква е ролята на договорите за съвместната дейност, които ДЛС „Тракия“ има с частен партньор?

- Имаме два договора за частно-публичното партньорство - от 2007 и 2013 г., които ще обединим в един. Смисълът на такъв договор с юридическо лице е да полагаме съвместни усилия за подобряване на състоянието на популациите на ловните видове. Елемент от договорните отношения е създаването и поддържането на хранителната база. Нашият партньор стопанисва около 1000 дка обработваеми земи, като една част от тях се използва за осъществяване на самия лов, а друга - за производство на фуражи. Така, заедно с нашите 300 дка дивечови ниви, увеличаваме хранителната база за едрия дивеч.

- В ЛСУ „Тъмраш“, отдалечен и труднодостъпен район, ни показва две места - за бъдещия водоем и хеликоптерна площадка. Кога те ще бъдат изградени и задействани?

- Сами видяхте, тези, все още бъдещи съоръжения, се намират в сърцето на масивен иглолистен район, отдалечен и с лоша пътна мрежа. При един евентуален пожар дотам няма как да стигне пожарна кола, няма откъде да се черпи и вода. Ние изготвихме проект по Мярка 226 от ПРСР за изграждане на пункт за зареждане на противопожарните автомобили с вода и хеликоптерна площадка, защото гасенето на пожар в такъв обширен и недостъпен район би могло да се извършва най-добре с летателна техника. За съжаление далеч сме още от осъществяването на това намерение и имаме доста административни пречки.

- Какви перспективи за развитие на ловностопанската и горкостопанската дейност набелязвате за най-близкото бъдеще?

- В нашата страна популацията на дивия заек - традиционният обект за лов, бележи силен спад. За възстановяване на популацията на този ловен вид предстои изграждане на БИСД в ЛСУ „Виница - Градина“. В България няма такова съоръжение и ние имаме

амбициозни планове да направим и да задивечим територията на тази база.

За първи път миналата година организирахме нов вид лов на фазан - чрез гонка. Имаше голям интерес и се надяваме, като устроим в ловностопанско отношение просеките в ЛСУ „Виница - Градина“, да имаме доста гости, които да ловуват по този начин.

Тази година са излюпени около 300 кеклици и след като се отдели основното стадо, ще започнем сериозно производство на този вид пернат дивеч.

Предстои ни ремонт на двата ловни дома - „Чекерица“ и „Градина“. Ние сме стопанството, в което ловностопанската и горкостопанската дейност вървят ръка за ръка. Една голяма част от горската ни територия е със силно пресечен терен и без каквато и да е пътна мрежа. Там на практика сега не може да се води дърводобив. Изграждането на пътищата обаче в тази част е неефективно, затова имаме намерение да развием мрежата от въжени линии, която ще спомогне за усвояване на дървесината в недостъпните басейни.

- Какъв е проблемът при горските пътища?

- Пътищата са болен проблем не само на нашето стопанство и не само на нашето предприятие. И то не липсват им пречи на нормалната работа в горите, а състоянието на съществуващите пътни артерии, което е много лошо. Абсолютно наложителна е промяна в Закона за горите, за да могат средствата, постъпващи във фонд „Инвестиции в горите“, да се използват и за ремонт на вече изградената пътна мрежа.

- Вие още като заместник-директор на ЮЦДП - Смолян, през 2012 г. станяхте инициатор на въвеждането на контролните пластини. Можете ли да направите някакво заключение от прилагането им?

- След изминалите 3 години, откакто пластините бяха въведени в стопанствата от Пловдивска област, постигнахме изключителен ефект върху намаляването на дела на незаконно транспортираната дървесина. Смятаме, че след като възможността за контрол е регламентирана и този контрол може да бъде осъществен както на транспортното средство при движението му, така и на разтоварването при потребителя, самоконтролът се е увеличил значително. Прилагането на контролните пластини се възприе положително и от страна на потребителите на дървесина. Когато ползвателят оспорва качеството на постъпилата в неговия цех дървесина, на базата на поставените пластини и оформените документи двустранната комисия много лесно установява истината. За да има по-пълнен ефект, моделът за прилагането на контролните пластини трябва да се въведе във всичките териториални поделения на Южноцентралното държавно предприятие.

**Светлана БЪНЗАРОВА
Юлия СЪБЧЕВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ**

Опазване и защита на горските територии от пожари през 2014 г.

**Владимир КОНСТАНТИНОВ - главен експерт
по опазване на горите в Изпълнителната агенция по горите**

Ще запомним 2014-а като годината на големите природни бедствия, най-вече наводненията. Почти през цялата година валежите бяха над нормата за страната ни. Имаше дни и седмици, когато по места за няколко часа падаха месечни и дори сезонни норми на валежите. Това даде своето отражение на ситуацията с горските пожари, които за пръв път от повече от две десетилетия засегнаха по-малко от 1000 ха горски територии. В информационната система на ИАГ за възникналите горски пожари в страната през годината са регистрирани едва 151 горски пожара, при което са засегнати 916 хектара. Площта на върховите пожари е само 41.1 хектара. В сравнение със средногодишно опожаряването в страната 11 000 ха при среден брой на възникващите пожари - 580 в периода 2003-2013 г., 2014-а е годината с рекордно ниски стойности на всички статистически показатели. В същото време очакванията бяха коренно различни. Позовавайки се на статистиката за горските пожари в страната и региона, 2014 г. се очакваше да бъде пикова след наблюдаваните максимуми през 1993, 2000 и 2007 г., т.е. на всеки седем години. Началото на годината също ни даваше основания за напрегнат пожароопасен сезон, след като до юни имаме вече регистрирани 117 горски пожара със засегнати 875.1 ха горски територии. За същия период на 2013 г., която бе със сравнително малко горски пожари, опожарените площи бяха 137.4 ха, а броят на пожарите - само 52. Вследствие на големия брой валежи през втората половина на 2014 г. в страната бяха регистрирани едва 34 горски пожара със засегнати 40.9 ха, което е прецедент за летен пожароопасен сезон в нашата страна.

Необичайна е и географията на възникналите през 2014 г. горски пожари. Най-много те са в РДГ - София - 26 (371.3 ха) и РДГ - Ловеч - 29 (337.7 ха). Сборът на опожарените площи само в тези две регионални дирекции е почти 80 % от всички опожарени горски територии в страната и се дължи основно на пролетните пожари, предизвикани от пастири и палене на стърнища. Традиционно високорисковите РДГ - Стара Загора, Сливен, Кърджали и други, почти не бяха засегнати от горски пожари през годината.

От общо опожарената площ 73 %, или общо 663.3 ха, са залесени, а 27 %, или 252.7 ха, са незалесени. Преките щети за горските територии и съоръженията в тях през 2014 г. са в размер на само 76 360 лв. (при 736 961 лв. за 2013 г. и 4 500 00 лв. средногодишни щети в периода 2000-2013 г.).

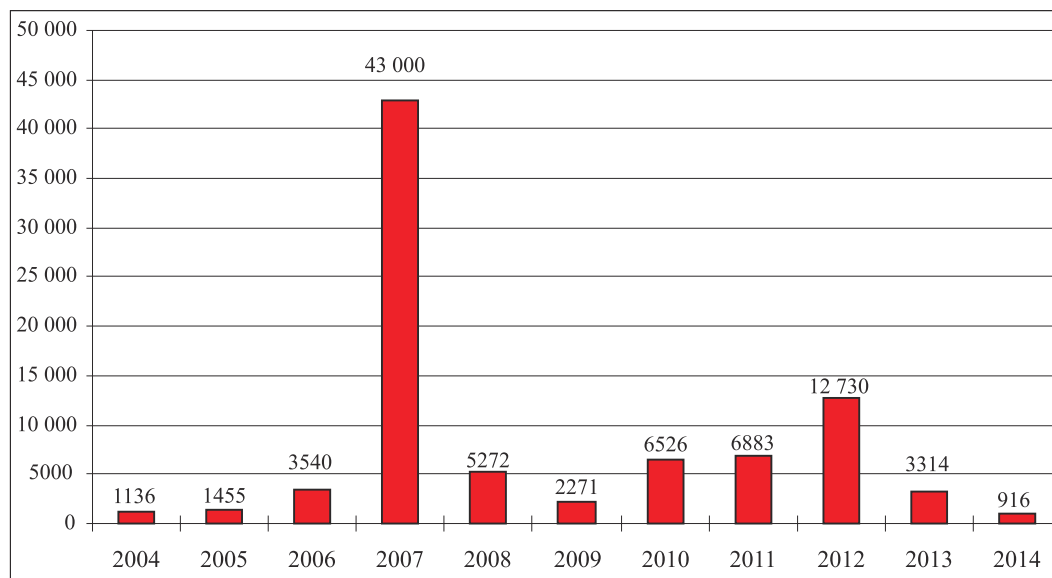
Най-голям дял от опожарените площи са общинска собственост -

47 %, или 433.1 ха, държавна собственост са 37 %, или 337.1 ха, а 16 %, или 145.8 ха, са частна собственост. През 2014 г. не са регистрирани пожари в горски територии църковна собственост или на юридически лица.

Основните причини за възникване на горски пожари през 2014 г. са: опожаряване на растителност (стърнища и ливади) - 69 бр. (46 %); небрежност - 57 (38 %); естествени - 3 (2 %); умишлени - 2 (1 %); неизвестни - 20 (13 %).

Отново прави впечатление, че едва 3 пожара, или 2 %, са предизвикани от естествена причина - мълния, докато всички останали 98 % са плод на човешко действие или бездействие.

Благодарение на взетите навременни мерки от горски служители и пожарникари при възникване на пожарите през 2014 г. само 41.1 ха, или 4.5 % от всички засегнати площи, са опожарени от върхов пожар. Останалите 95 % са низови и в повечето случаи не са нанесли непоправими щети на горските екосистеми. В гасенето на пожарите и в денонощните дежурства през годината са участвали над 800 служители от регионалните дирекции по горите и държавните горски и ловни стопанства, повече от 450 служители на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ (ГД ПБЗН), 415 доброволци, 124 военнослужещи и други. Използвани са 391 високопроходими моторни превозни средства за гасене и патрулиране. Само веднъж през 2014 г. е ползван хеликоптер за гасене на горски пожар.

Фиг. Опожарени площи (ха) в горските територии на България в периода 2004-2014 г.

Изпълнение на противопожарните мероприятия

Съгласно Закона за горите и подзаконовата нормативна уредба дейностите по превенция на горските пожари се изпълняват ежегодно, преди активния пожароопасен сезон. В този период държавните горски/ловни стопанства, общинските структури разработват годиш-

ни планове за защита на горските територии от пожари и планове за действия при гасене на пожари, които представят пред комисии от представители на ИАГ и ГД ПБЗН за утвърждаване. Всичко това бе изпълнено в срок и през 2014 г., като готовността на всички отговорни институции за защита на горските територии от пожари бе на много добро ниво. В този период в ИАГ и ГД ПБЗН течеше и одит на изпълнението „Превенция и реакция при възникване на горските пожари“ за периода 01.01.2011-31.12.2013 г. от Сметната палата. На част от проверките в РДГ присъстваха и членовете на одитния екип. В резултат от работата му бе изготвен одитен доклад, съдържащ редица конкретни препоръки към МЗХ - ИАГ и МВР - ГД ПБЗН. ИАГ ще се съобрази с всички коректно отбелязани от одитния екип препоръки и констатации, водещи до подобряване на дейността по превенция и защита на горските територии от пожари и ще изиска от РДГ и контролираните структури по места същото. На основание чл. 48, ал. 2 от Закона за Сметната палата в срок до 15.10.2015 г. министърът на вътрешните работи и министърът на земеделието и храните трябва да предприемат мерки за изпълнение на препоръките и да уведомят писмено за това ръководителя на Отделение VII на Сметната палата.

През последните години във всички горски територии се задълбочава тенденцията за намаляване както на процента на изпълнение на предвидените противопожарни мероприятия, така и на предвидените средства за тяхното изпълнение, в т.ч. и от страна на държавните предприятия. В частните горски имоти също от години изпълнението им е съпътствано с големи трудности.

Изпълнение на противопожарните мероприятия през 2014 г. в шестте държавни предприятия

Съгласно данните от отчета за ГС през 2014 г. за изпълнение на противопожарни мероприятия в 6-те държавни предприятия бяха разчетени 2 797 509 лв., което е с над 350 000 лв. повече в сравнение с 2013 година. В края на годината са изразходвани 1 369 048 лв., което пък е с 262 000 лв. по-малко от 2013 година. От разчетените за годината за изпълнение мероприятия на стойност 1 089 459 лв. по Мярка 226 на Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) са възстановени едва 339 900 лева. Изпълнението на основните противопожарни мероприятия през годината е следното:

Наблюдателни кули (направа на нови) - при разчет 10 000 лв. и предвидена 1 кула в ЮЗДП - Благоевград, са изградени 6 в ЮЦДП - Смолян, и 1 в ЮИДП - Сливен, на стойност 160 345 лева. Изградените по ПРСР 6 кули в ЮЦДП - Смолян, са дървени съоръжения със спорен ефект, изискващи ежегодно назначаване на голям брой пожаронаблюдатели.

Барьерни прегради - при разчет 24 106 лв. и предвидени за изпълнение нови 69 550 л.м през 2014 г. са изпълнени 28 950 л.м на стойност 10 499 лв. (за сравнение през 2013 г. са предвидени 163 621 л.м и изпълнени - 82 897 л.м). Неизпълнението е най-вече за сметка на СИДП - Шумен, и СЦДП - Габрово.

Лесокултурни прегради - при разчет 158 205 лв. и заложили в плана за годината 645 073 л.м са изпълнени 670 768 л.м (през 2013 г. при разчет 242 874 лв. и предвидени за изпълнение 909 893 л.м са изпълнени 638 258 л.м). Неизпълнението е най-вече за сметка на СЗДП - Враца (70 % неизпълнение) и ЮЗДП - Благоевград (50 % неизпълнение).

Минерализовани ивици - при разчет 695 203 лв. и заложили в плана за годината 2 294 997 л.м. са изпълнени 2 314 358 л.м на стойност 529 916 лв. (през 2013 г. при разчет 691 244 лв. и предвидени 2 179 176 л.м. са изпълнени 2 112 652 л.м на обща стойност 540 965 лв.). Изпълнението на минерализованите ивици във всички държавни предприятия е около и над 100 % от разчета им, докато неизпълнение в рамките на около 20 % има единствено в СЦДП - Габрово.

Други изразходвани средства - включва разходите, направени за закупуване и осигуряване на противопожарните депа, защитни облекла, табели, авиоплощадки и други. При предвидени

ГОРСКИТЕ ПОЖАРИ ПО РДГ през периода 01.01.2014 г. - 31.12.2014 г.

№	Регионална дирекция по горите	Брой	Площ (гха)	%	В т.ч. върхов
1.	Берковица	5	283	3.09	0
2.	Благоевград	12	201	2.19	0
3.	Бургас	4	123	1.34	0
4.	Варна	12	217	2.37	4
5.	Велико Търново	3	24	0.26	0
6.	Кърджали	8	120	1.31	0
7.	Кюстендил	11	235	2.57	22
8.	Ловеч	29	3377	36.87	54
9.	Пазарджик	4	357	3.90	314
10.	Пловдив	6	37	0.40	0
11.	Русе	14	323	3.53	0
12.	Сливен	2	27	0.29	0
13.	Стара Загора	4	32	0.35	0
14.	Смолян	7	26	0.28	0
15.	София	26	3713	40.53	0
16.	Шумен	4	65	0.71	0
Всичко		151	9160	100.00	411

ОПОЖАРЕНА РАСТИТЕЛНОСТ (гха)

1.	Иглолистна	1680	18.34 %
2.	Широколистна	4864	53.10 %
3.	Смесена	89	0.97 %
4.	Треви, незалесени площи и мъртва горска постилка	2527	27.59 %
Всичко		9160	100 %

ВИД НА ПОЖАРА (гха)

1.	Низов	8749	95.51 %
2.	Върхов	411	4.49 %
Всичко		9160	100 %

СОБСТВЕНОСТ (гха)

1.	Държавна собственост	3371	36.80 %
2.	Общинска собственост	4331	47.28 %
3.	Частна собственост	1458	15.92 %
4.	Църковна собственост	0	0 %
5.	Собственост на юридически лица	0	0 %
Всичко		9160	100 %

ПРИЧИНИ (брой)

1.	Неизвестни	20	13.25 %
2.	Небрежност	123	81.45 %
3.	Умишлени	5	3.31 %
4.	Естествени	3	1.99 %
Всичко		151	100 %

1 560 731 лв. са изразходвани едва 354 396 лв. (при 227 134 лв. през 2013 г.), или под 23 % от предвидените средства за годината. Това е особено тревожен факт, показващ, че не се инвестира в нова техника за гасене на горски пожари, в осигуряване на личния състав със защитни средства и специализирани инструменти. От страна на държавните предприятия не са закупувани нови специализирани автомобили за гасене на пожари. Продължава експлоатацията на закупените през 2009 г. със средства от държавния бюджет 48 автомобила, като в някои места дори и те не са в постоянна готовност.

ЗДРАВΟΣЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ГОРИТЕ ПРЕЗ 2015 ГОДИНА

Инж. Стефан БАЛОВ - главен експерт по защита на горите
в Изпълнителната агенция по горите

Прогнозите на трите Лесозащитни станции в София, Пловдив и Варна за настоящата година дават основание да очакваме, че фитосанитарното състояние на горите ще бъде по-добро от предходните няколко години.

Насекомни вредители в иглолистните гори

Борова процесионка. През следващата година боровата процесионка ще бъде най-широко разпространеният листогризещ вредител в боровите гори. Засегнатата площ е 147 788 декара. Предвидената за авиоборба площ е 31 910 дка, от които 21 716 дка за авиохимична, 4732 дка за авиобиологична и 5462 дка за механична борба. В сравнение с миналата година се наблюдава увеличаване на нападнатите площи с 20 000 декара.

Борови листни оси. Слабо нападнатите насаждения от боровите листни оси за 2015 г. са 47 236 декара.

Корояди. Предвидените площи за борба срещу корояди и ликояди през предходната година бяха 10 805 дка, а за 2015 г. са предвидени над 20 000 декара. Профилактичните мероприятия включват извеждане на санитарни сечи, а като средство за борба в слабо нападнатите площи - залагане на ловни дървета за привличане и унищожаване на вредителите. За целите на лесопатологичния мониторинг, както и за нуждите на прогнозата, се залагат феромонови уловки. Чрез тях се редуцира и голяма част от вредителите.

При бора най-опасен е върховият корояд. Засегнатите площи са 24 551 дка, а за санитарна сеч се предлагат 196 декара.

От големия горски градинар се очакват нападения на площ от 295.9 декара.

За смърчовите гори най-опасен е типографът. Общата засегната площ е 9690 дка, всички в района на ЛЗС - Пловдив - РДГ - Смолян, като за борба се предлагат само 7 декара.

Повредите от абиотични фактори като продължителни засушавания, повреди от сняг и вятър благоприятстват размножаването на тези вредители в горите. Провеждането на профилактичните мероприятия от собствениците на гори могат да ограничат разпространението им. По-важните профилактични мероприятия са редовното и навременното отглеждане на културите, навременно провеждане на сечите в засегнатите от абиотични повреди насаждения, почистването на сечищата и превозване на складираните през летния сезон материали извън насажденията най-малко месец след сечта или обелването им, когато остават в гората.

Болести и съхнене на иглолистни дървесни видове

Съхнене на белия и черния бор. Размерът на засегнатите от съхнене площи с бял бор е 56 764 дка, а на черния бор - 25 973 дка, за санитарни сечи се предвиждат съответно 4366 дка за белия и 7594 дка черен бор. В сравнение с миналата година предложените за санитарна сеч площи са намалели четирикратно за белия и двукратно за черния бор. Очакванията са за постепенно затихване на процеса на съхнене, започнал през 2013 г., и намаляване на засегнатите площи.

Общата засегната площ от съхнене на иглолистните е 114 000 дка, или приблизително два пъти по-малко от предходната година.

Насекомни вредители в широколистните гори

Общата засегната площ в тази група е 137 165 декара. През предходната година тя е била 365 542 дка, или приблизително намале-

ние с 230 000 декара. Това се дължи основно на затихналите нападения от гъботворка в дъбовите насаждения.

Гъботворка. През последните 3-4 години най-големи бяха нападнатите площи от гъботворка, като постоянно намаляваха. През тази година засегнати са 93 600 дка, но не се предвиждат площи за авиоборба. Лимитиращо въздействие на гъсениците на гъботворката оказват много различни биологични агенти. България е първата страна в Европа, в която за тази цел успешно е интродуцирана от САЩ ентомопатогенна гъба *Entomophaga maimaiga* Humber, Shimazu & Soper - видово специфичен патоген по гъботворката, която не застрашава останалите представители на ентомофауната в горските екосистеми. Научни работници от Института по физиология на растенията и генетика, Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания и Института за гората при БАН, със съдействието на Изпълнителната агенция по горите и лесозащитните станции, през последните 10-15 години първоначално интродуцираха, а впоследствие внесоха в първични огнища на вредителя и разселиха в някои райони от Северна и Южна България този патоген. Изпълнението на тези задачи имаше успех и до голяма степен допринесе за ограничаване на разпространението на вредителя в широколистните гори. Последващите градации на вредителя не доведоха до масовото му намножаване (каламтит), каквото наблюдавахме през 90-те години на миналия век и преди това. Не се очаква увеличаване на нападнатите площи от гъботворка през 2015 година.

Пегомерки и листовъртки. Засегнатите площи от тези вредители силно намаляват и в настоящата прогноза възлизат на 39 315 декара. Като силно нападнати са посочени 1113 декара. За окончателно определяне на размера на площите, в които ще се изведе авиоборба, ще бъде изготвена доуточняваща прогноза на база резултатите от заложените лепливи пояси и от фотоелекторите.

Дъбова процесионка. Слабо нападнати са 407 дка и не се предвиждат лесозащитни мероприятия.

Болести и съхнене при широколистните

Съхнене на дъба. През 2013 г. засегнатите от съхнене площи при дъба са 5878 дка, а при цера - 4186 декара. За санитарни сечи през 2014 г. се предлагат 390 дка дъбови и 326 дка церови насаждения. В прогнозата за 2015 г. се посочват като силно засегнати от съхнене 3080 дка дъбови и 530 дка церови гори, за санитарна сеч се предлагат 2783 дка дъбови насаждения и 448 дка цер. Общата площ на засегнатите от съхнене дъбови насаждения е 33 159 дка, а на церовите - 1427 декара.

Съхнене на други дървесни видове. От другите широколистни дървесни видове по-значителни площи, засегнати от съхнене, има при бука - 13 112 дка, като в 107 дка от тях ще бъдат проведени санитарни сечи, и при габъра - 1244 дка, съответно с 28 дка предложени за санитарни сечи.

Насекомни вредители по тополите, върбите и елшите

Общо засегнатата площ в тази група е 7737 декара. Основните вредители, причиняващи повреди по тополите, върбите и елшите, са

Вредител	Нападната площ, <i>дка</i>			Необходими мероприятия, <i>дка</i>					
	Слабо за-сегнати	Силно за-сегнати	Всичко	Авиохимична борба	Авиобио-логична борба	Наземна химична борба	Механич-на борба	Интегри-рана борба	Санитарни сечи
Всичко насекомни вредители по иглолистните видове, в т.ч.	210 083.78	52 849.36	262 933.14	21 716	4732	17	5493.9	-	20 788.7
<i>Борова процесионка</i>	<i>119 363</i>	<i>28 425</i>	<i>147 788.6</i>	<i>21 716</i>	<i>4732</i>	<i>-</i>	<i>5462.9</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Бороволистни оси</i>	<i>47 236</i>	<i>0</i>	<i>47 236</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Върхов корояд</i>	<i>21 901.89</i>	<i>2649.53</i>	<i>24 551.42</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>2404.67</i>
<i>Корояди</i>	<i>9635.46</i>	<i>21 693.53</i>	<i>31 328.99</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>15</i>	<i>-</i>	<i>18 098.03</i>
<i>Голям боров ликояд</i>	<i>270.90</i>	<i>25.00</i>	<i>295.90</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>196</i>
Всичко съхнене и болести по иглолистните видове, в т.ч.	97 977.01	16 367.47	114 344.48	-	-	17	-	-	16 777.17
<i>Съхнене на белия бор</i>	<i>53 329.41</i>	<i>3435.34</i>	<i>56 764.75</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>4366.14</i>
<i>Съхнене на бора</i>	<i>11 737.00</i>	<i>5191.99</i>	<i>16 928.99</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>4539.39</i>
<i>Съхнене на дуглазка ела</i>	<i>442</i>	<i>3</i>	<i>445</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>13</i>
<i>Съхнене на елата</i>	<i>2793</i>	<i>41</i>	<i>2834</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>230</i>
<i>Съхнене на черния бор</i>	<i>18 622</i>	<i>7351</i>	<i>25 973</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>7594</i>
<i>Изсипване на иглиците</i>	<i>-</i>	<i>24</i>	<i>24</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>17</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Всичко насекомни вредители по широколистните видове, в т.ч.	105 783	31 382	137 165	-	-	24	-	-	-
<i>Гъботворка</i>	<i>66 031</i>	<i>30 269</i>	<i>96 300</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Педомерки и листоврътки</i>	<i>38 202</i>	<i>1113</i>	<i>39 315</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Дъбова процесионка</i>	<i>407</i>	<i>-</i>	<i>407</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
<i>Акациев семеяд</i>	<i>24</i>	<i>-</i>	<i>24</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>24</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Всичко съхнене и болести по широколистните видове, в т.ч.	46 504.76	4120.58	50 625.34	-	-	-	-	-	3804.58
<i>Съхнене на дъба</i>	<i>30 079</i>	<i>3080.08</i>	<i>33 159.08</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>2783.08</i>
<i>Съхнене на церата</i>	<i>897</i>	<i>530.60</i>	<i>1427.60</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>448.60</i>
<i>Съхнене на бука</i>	<i>13 073.76</i>	<i>38.90</i>	<i>13 112.66</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>106.90</i>
Насекомни вредители по тополи, върби и елши	3756.2	3981.5	7737.7	-	-	3671	54	-	5.5
Болести по тополите, върбите и елшите	1656	268.4	1924.4	-	-	-	-	-	115.4
Повреди от дивеч и гризачи	817	379.1	1196.1	-	-	216	35	24	324
Плевелна и паразитна растителност	504	52	556	-	-	52	-	-	-
Повреди от абиотични фактори	246 039.06	17 812.84	263 851.90	-	-	-	10	-	25 669.44
Горски пожари	1303.00	3862.77	5165.77	-	-	-	-	-	3794.57
Повреди в горски разсадници	1857.13	830.13	2687.26	-	-	1370.10	150.07	-	1
Всичко	716 282.94	131 906.15	848 189.09	21 716	4732	5367.10	5742.97	24	71 280.36

дървесни оси, сечковци, листояди и листни въшки, златки и други. През 2015 г. са предвидени 3671 дка за наземна химична борба, 54 дка за механична борба и 5.5 дка за санитарни сечи.

Болести и съхнене по тополите, върбите и елшите

Общата засегната площ е 1924 декара. За борба се предвиждат 115 дка санитарни сечи в съхнели тополови насаждения. Общо засегнатата площ от съхнене на топола е 1286 декара. Повредите по тополите, елшите и върбите се изразяват в некрози по кората на тополите и съхнене.

Повреди от дивеч и гризачи

За борба срещу дивечови повреди са предвидени 543 дка, от които 184 дка за наземна химична и биологична борба, 35 дка за механична и 324 дка за санитарни сечи. За борба срещу мишевидни гризачи се предлагат 56 дка, в т.ч. 32 дка за наземна химична и 24 дка за интегрирана борба.

Плевелна и паразитна растителност

Общо 556 дка са насажденията, засегнати от плевелна и паразитна растителност. Препоръчва се наземна химична борба на площ 52 декара.

Повреди от абиотични фактори

Общо 263 851 дка насаждения и култури са засегнати от повреди от абиотични фактори. В сравнение с предходната година, когато те са били 146 069 дка, площите са нараснали почти двойно, но в по-голямата си част те са слабо нападнати, без предвидени мерки за борба. От тях само 25 669 дка са предвидени за санитарни сечи, а 10 дка - за механична борба. С началото на зимата бяха допълнително нанесени повреди от абиотични фактори в Северозападна България и югоизточните райони на страната, ко-

ито не са отразени в прогнозата за 2015 г., с което количеството паднала дървесина ще нарасне значително. Добрата профилактика изисква засегнатата от абиотични фактори дървесина да бъде усвоена с отгледни и санитарни сечи още през тази година. По-голямата част от засегнатата от ветровали, ветроломи, снеговали и снеголоми дървесина през предходните няколко години беше усвоена своевременно и не се допусна каламитетно развитие на стъблени вредители.

Повреди от горски пожари

Засегнатата от пожари площ е 5165 дка декара. От тях 3795 дка са предвидени за санитарни сечи.

Вредители, болести и други повреди в горските разсадници

Усложнената климатична обстановка през 2014 г. допринесе за повишаване на загубите и влошаване на здравословното състояние на фиданките. За предпазване, ограничаване и предотвратяване на появата и развитието на болести, вредители и други повреди се налагат постоянни грижи. Нападения от насекоми и повреди от заболявания и от абиотични причини в горските разсадници се очакват и през 2015 г. на обща площ от 2687 дка, което е с близо 600 дка повече от предходната година. Предлагат се 1370 дка за наземна химична и 150 дка за механична борба.

През 2015 г. засегнатите от вредители и повреди гори в страната са 848 189 дка, което представлява 2.2 % от общата площ на горите. В 108 862 дка, или приблизително 12.8 % от засегнатата площ, лесозащитните станции предлагат да бъдат проведени лесозащитни мероприятия. Силно нападнатите площи, предвидени за борба, са минимални в сравнение с предходните няколко години. Може да се каже, че здравословното състояние на горите е относително добро.

135 години държавна горска администрация във Велико Търново

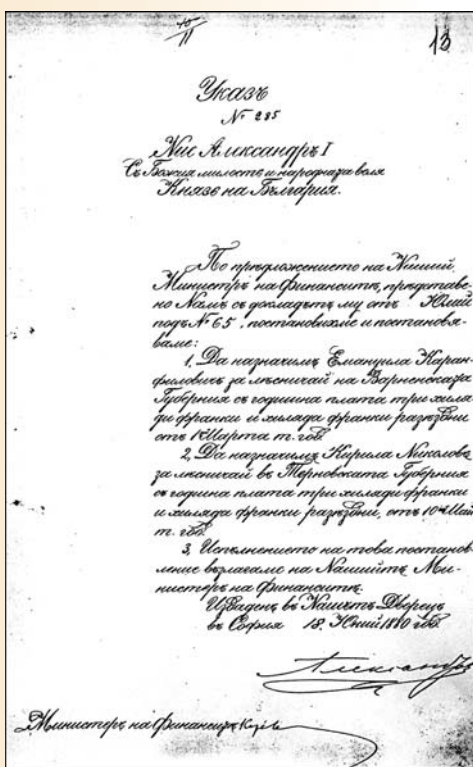
Административно-техническа държавна служба по горите във Велико Търново се създава още през първите години след Освобождението. В края на 1878 г., имайки предвид безстопанствеността на горите, министърът на финансите нарежда на съответните губернатори да бъдат назначени стражари за опазване на горите. През следващата година към Министерството на финансите е създадена централна горска служба - Отделение за надзор на лесовите, като площта е разпределена на горски губернии, чиито граници съвпадат с тези на административните губернии.

С Доклад № 65 на министъра на финансите Петко Каравелов (юни 1880 г.) до княз Александър I с Указ № 285, изведен в Двореца от 18.06.1880 г., за лесничей в Търновската губерния от 10.05.1880 г. е назначен Кирил Николов. Тази дата е установена в Централния държавен архив и се смята за начало на създаването на регионалната държавна горска администрация във Велико Търново.

Периодът 1878-1890 г. е най-неуязвеният в историческо отношение за горското стопанство в страната. Два пъти се приема и отменя Законът за горите (1883 и 1889 г.). През 1884 г. се учредява Отделение за горите към

Колективът на РДГ - Велико Търново. На първи ред втора от ляво надясно е зам.-директорът инж. Зорка Иванова, до нея е директорът инж. Николай Николов, гл. счетоводител Диана Мандичева и зам.-директорът инж. Петър Воденичаров

Указ № 285 от 18.06.1880 г. на княз Александър I за назначаване на Кирил Николов за лесничей на Търновска губерния

Министерството на финансите, а през 1885 г. Народно събрание, като използва отсъствието на министъра на финансите, закрива длъжностите на лесничите, включени в бюджета на държавата. Със Закона за горите от 1889 г. за всеки окръг се предвижда по един горски инспектор, а в случай на нужда - по един или повече помощници. Горските инспектори трябва да имат специално образование по лесовъдство. В щата на централното горско ведомство съществуват 12 горски инспектори, в това число и на Търновски окръг, с територия в почти същите граници, както на сегашната Регионална дирекция по горите. И тогава центърът на регионалната горска администрация (районна горска инспекция) е бил във Велико Търново. Под различно название - Окръжна горска инспекция, Районна горска инспекция, Районна дирекция на горите, Окръжно управление на горите, Комбинат за дърводобив и дървообработване, Горскопромишлен комбинат, Горкостопански комбинат, Държавна фирма „Мазалат“, Регионално управление на горите, през различните периоди досега съществува административно-техническа служба по горите във Велико Търново.

Ръководители на горската администрация във Велико Търново (1880-2015 г.)

Първият сред тях, както бе отбелязано, е Кирил Николов (1880-1890), следват лесовъдите Йордан Митрев, който е ръководител на два пъти - през 1898 и 1903-1905 г., Ст. Панайотов (1906), В. Пу-

саров (1940), Димитър Бръмбаров (1946-1951), инж. Борис Начев (1951-1953), инж. Йордан Терзиев (1954-1971), инж. Христо Топалов (1971-1976), инж. Михаил Калимеров (1976-1981), инж. Христо Христов (1981-1991), инж. Цветан Търнев (1991-1994), инж. Иван Гунчев (1994-2003), инж. Параскев Радев (2003-2009), инж. Николай Николов (2009-2013), инж. Радослав Славов (2013-2014) и отново инж. Николай Николов от 2014 година.

Таблица 1

Разпределение на горските територии по видове собственост (към 31.12.2013 г.)

Собственост	ха	%
Държавни горски територии	127 562	59.02
Недържавни гори	88 572	40.98
Гори на общини	20 965	9.70
Гори на частни физически лица	53 731	24.86
Гори на частни юридически лица	1751	0.81
Гори на религиозни организации	843	0.39
Гори върху земеделски земи	11 044	5.11
Гори на МОСВ	238	0.11
Обща площ на горските територии	216 134	100

Характеристика на горските територии на РДГ - Велико Търново

Регионалната дирекция по горите - Велико Търново, заема части от Северна Средна Стара планина, Прегбалкана и Дунавската равнина с надморска височина от 18 до 1971 метра. Осъществява контрол върху горите на територията на Великотърновска и Габровска област. Разпределението на горите върху територията е твърде неравномерно. Средният процент на лесистостта по общини е също много различен.

Историческото развитие и изключителното разнообразие на почвено-климатичните условия определят сегашното състояние на горите в региона, които се стопанисват и охраняват от осем Държавни горски стопанства - териториалните поделения на Северноцентралното държавно предприятие - Габрово, Буйновци, гр. Елена, Велико Търново, Горна Оряховица, Свищов, Габрово, Плачковци и Севлиево, и Държавно ловно стопанство „Росица“ - м. Лъгът.

И днес приблизително със същите граници от 1880 г., с изключение на някои райони на Плевенска, Русенска и Сливенска област, РДГ - Велико Търново, обхваща горски територии с площ 216 134 хектара.

Структурата на собствеността на горските територии се променя на основание на Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд (ЗВСТЗГФ), като от първите решения на поземлените комисии (службите „Земеделие и гори“) през 2000 г. до 31.12.2013 г. размерът на държавните горски територии варира от 71.1 до 59.02 % и на недържавния горски фонд - от 28.9 до 40.98 % от общата площ на горските територии. За съжаление процесите на възстановяване на собственост върху гори и земи от горския фонд все още продължават чрез решения на съда.

Многообразието на дървесните видове в голяма степен зависи от надморската височина и се определя от основните широколистни (27 431 904 м³ запас на площ 178 796 ха): бук, цер, зимен гъб, благуи, габър, липа, гива череша, явор, ясен, брекиня, червен гъб, акация, келяв габър, топола; и иглолистните (6 801 526 м³ запас на площ 26 998 ха): изкуствено внесен бял и черен бор, смърч, атласки кедър, веймута бор, дуглазка ела и други.

Ползването на дървесина се извършва съгласно лесоустройствени проекти, планове и програми. Ползването от горските територии в района на дейност на РДГ - Велико Търново, през 2013 г. е общо 547 693 м³ лежача дървесина, от която 255 494 м³ от държавни гори и 292 199 м³ от недържавни гори, и представляват 85 % от средния годишен прираст на всички гори. Интересът на собствениците на недържавни гори, най-вече частни физически лица, е насочен единствено към добиване на дървесина. Данните показват ясно изразена тенденция към постоянно увеличаване на добива. През 2000 г., когато собствеността на горите вече е възстановена, в района на Регионалната дирек-

ция са добити едва 2915 м³, през 2005 г. добитата дървесина от недържавните гори е вече 174 136 м³, а през 2013 г. - 292 199 куб. метра.

По вида на категорията на добитата дървесина ясно се отличава увеличеният дял на дървата от общия обем на ползването в недържавните гори в сравнение с дървесината, добита в държавния горски фонд. За периода 2000-2005 г. добитата строителна дървесина от недържавните горски територии е общо едва 14.3 % от общото ползване в тези гори срещу 42.5 % строителна дървесина в държавния горски фонд, а дялът на дървата е съответно 85.7 срещу 57.5 %.

Възрастовият състав на горите е твърде неравномерно разпределен. Много по площ са младите и преминалите сечнозряла възраст гори. Средната възраст на гората е 44 години. Площта на зрелите и достъпните гори е силно намалена, което създава сериозни затруднения при задоволяване на нарастващата потребност от едра дървесина.

Възобновяване и залесяване

Горите на територията на РДГ - Велико Търново, имат висока производителност. Средният годишен прираст е над 600 000 м³, общият дървесен запас - 31 683 356 м³, а средният запас на 1 хектар - 162 куб. метра.

Доброто състояние на горите се дължи на многогодишната и целенасочена работа на специалистите от Регионалната дирекция, държавните горски стопанства и държавното ловно стопанство за изпълнение на предвидените горскостопански мероприятия.

Извършените различни видове възобновителни и отгледни сечи създават условия за естествено възобновяване на високостъблените и издънковите дълбоко-церови гори, за оптимизиране на състава на дървостойките, за подобряване на здравословното състояние и продуктивността на горите.

В резултат на правилно изведените сечи се обособиха големите комплекси от млади жизнени букови гори в ДАС „Росица“ - м. Лъгът, Държавните горски стопанства - Плачковци, Габрово, гр. Елена, Буйновци. Немалко са площите на естествено възобновените в издънковите гори на ДГС „Болярка“ - Велико Търново, Горна Оряховица, Севлиево и гр. Елена. За лесовъдите на РДГ - Велико Търново, стопанисването на издънковите гори и превръщането им в семенни продължава да бъде един от основните проблеми. В горскорастително отношение издънковите дълбоко-церови гори се намират в подпоясите на равнинно-хълмистите дълбоки гори и хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори. Те са засегнати от неблагоприятни климатични условия - понижаване на валежите, особено след 1980 г., съхнене и намален прираст, развитие на гъбни болести

и каламитети на насекомни вредители, безконтролна паша. Възстановяването на собствеността раздробява горите и затруднява гопълнително провеждането на необходимите горско-стопански мероприятия. Въпреки обективните трудности лесовъдните от горските стопанства постигна-

ха много добри резултати при превръщането на изгънковите гори в семенни и на много места могат да се видят площи със задоволителни резултати, особено в ДГС - Горна Оряховица.

Успешно се изпълняват предвидените мероприятия за отглеждане на младите насаждения, като вниманието е насочено към осветленията и прочистките.

До 2006 г. на територията на РДГ - Велико Търново, са създадени 760 000 дка нови гори. В периода 1970-1985 г. са залесявани средногодишно по над 30 000 декара. За такъв обем залесяване всяка година се произвеждат 20 млн. фиданки от близо 40 горскогървесни и храстови вида. Видовото разнообразие е съобразено със залесяването. Създадени са семенни бази от бук, червен гъб, липа, цер, зимен гъб, акация, семенни плантации от акация и липа в ДГС - Плачковци, гр. Елена, Габрово, Горна Оряховица и други. Добре устроени са горските разсадници „Джулюница“ (ДГС - Горна Оряховица) - 200 дка - национален първенец за 1979 и 1982 г., „Вардим“ (ДГС - Свищов) - 300 дка, „Млечево“ (ДГС - Севлиево).

От 1983 г. със заповед на Министерството на горите и горската промишленост в ДГС - Свищов, е обособен специален разсадник за производство на тополови фиданки за задоволяване на потребностите на горските стопанства от Северна България с посадъчен материал от топола. Със сътрудничеството и помощта на Опитната станция за бързорастящи горскогървесни видове - Свищов, е осъществено производството на елитни топови фиданки от най-новите клонове, съобразно с картирането на топовите месторастения.

Културите край с. Коевци са резултат от целенасочената и усърдна залесителна дейност в ДГС „Болярка“ - Велико Търново. Селото и околностите са интересен туристически обект. Естествена растителност в района е от изгънкови малоценни насаждения. За да бъде подобрен и обогатен ландшафтът в околностите, от 1975 до 1978 г. са създадени нови гори с обща площ 77.7 хектара. Залесяването е извършено със 161 гървесни и храстови вида, изключително върху земи от поземления фонд, по-голямата част плитки и каменливи опороени терени. За всеки вид са подбрани по възможност най-подходящите месторастения. В новосъздадените гори ще бъдат проучвани резултатите от интродукцията на рядко срещани се у нас гървесни и храстови видове. Обектът в с. Коевци е под наблюдение на ЮНЕСКО и БАН.

Важно място в дейността на специалистите от РДГ - Велико Търново, заема стопанисването на липовия

Таблица 2

Разпределение на площта на горските територии по групи гори

Групи гори	Всичко		Иглолистни		Широколистни	
	Обща площ, ха	Запас И+Ш	Обща площ, ха	Запас, м³	Обща площ, ха	Запас, м³
С гърводобивна и средообразуваща функция	144 690	19 335 961	15 750	3 350 936	128 940	15 985 025
Защитни	41 549	8 659 845	8108	2 253 259	33 441	6 406 586
Рекреационни	13 290	2 608 910	2588	692 565	10 702	1916345
Защитени природни територии	12 516	3 011 414	1758	507 127	10 758	2 504 287
Други защитни	1469	617 300	234	44 005	1235	573 295
Всичко гори, независимо от функциите	213 514	34 233 430	27 438	6 847 892	185 076	27 385 538

стопански клас, който е от над 7000 хектара.

На територия на РДГ - Велико Търново, са проведени редица национални съвещания и състезания:

- Работно съвещание „Ускоряване превръщането на изгънковите гори в семенни и определяне на оптималния гървесен състав върху отделните типове месторастения“ (ДГС - Горна Оряховица, 1989 г.).

- Внедряване на късометражните въжени линии за извоз на гървени материали при извеждане на отгледни сечи (м. Сечен камък, ДГС - Плачковци).

- Национално съвещание по лесозащита „Поява на трахеомикозата по зимния гъб и изгънковите липово-гърбови гори“ (с. Добри дял, ДГС - Горна Оряховица, 1983 г.).

- Внедряване на многооперационните машини в горското стопанство (Стражица, ДГС - Горна Оряховица, 1984 г.).

- Национално състезание „Най-добър залесител“ (ДГС - Севлиево, 1986 г.).

- Първо национално съвещание по изборно стопанство в буквите гори (м. Узана, ДГС - Габрово, 1993 г.).

- Национално състезание „Най-добър секач-моторист“ (Велико Търново, 2000 г.).

- Първо национално съвещание по агролесовъдство (ДГС - Горна Оряховица, 2002 г.).

Ловно стопанство

Благоприятните климатични условия, съставът и състоянието на растителността като хранителна база и убежище от неприятели създават подходяща среда много диви животни да обитават горските и селскостопанските земи.

През 2014 г. Велико Търново беше център на честването на 130-годишнината на организираното ловно движение в България. Цяла ловна България призна и отплате заслужена почит на първоорганизаторите. Сега 18 ловни сдружения от областите, Държавно ловно стопанство „Росица“, и 8 държавни горски стопанства формират цялостната ловностопанска политика в двата окръга въз основа на Закона за лова и опазване на дивеча и правилника за прилагането му.

От богатата и разнообразна българска фауна района обитават повече от 350 вида птици и повече от 85 вида бозайници. По-важни в ловностопанско отношение са благородният елен, дивата свиня, сърната, заекът, лисицата и други бозайници, фазанът, яребицата, пъдпъдъкът, гургулицата, дивата патица, горският бекас и други представители на пернатия дивеч.

Инж. Иван ГУНЧЕВ

Промени в нормативната уредба на горския сектор

На 10 март Министерството на земеделието и храните организира кръгла маса „Нормативни промени в горския сектор за подобряване на контрола“.

Участие във форума взеха министърът Десислава Танева, зам.-министърът доц. Георги Костов и директорът на Дирекция „Развитие на горския сектор“ в МЗХ инж. Виржиния Хубчева. Депутатът

инж. Румен Желев с внимание проследи работата и взе отношение по темата на форума, за която бяха поканени над 70 участници, сред които директорите на шестте държавни предприятия, представители на бизнеса, недържавните и академичните институции, горовладелците, обществените и неправителствените организации и журналисти. От Изпълнителната агенция по горите участваха изпълнителният директор инж. Тони Кръстев и зам. изпълнителният директор инж. Красимир Каменов, директорът на Дирекция „Опазване на горите и лов“ инж. Димитър Баталов, директорът на Дирекция „Гори и лесовъдски дейности“ д-р инж. Ценко Ценов и началникът на Отдел „Недържавни гори и контрол върху дейностите в горите“ инж. Валентин Чамбов. Изпълнителната агенция „Митници“ бе представена от Мариета Димитрова.

Встъпително слово на откритата и водена от инж. Спас Тодоров - началник на отдел „Стратегии и планиране на горското стопанство“

в МЗХ, кръгла маса произнесе министър Танева. Доц. Георги Костов направи презентация на подготвяните промени в Закона за горите. Промените засягат: малките горски имоти, горите върху земеделските земи, правомощията, отговорностите и квалификацията на регистрираните лесовъди, правомощията на служителите по горите във връзка с контрола и опазването. Предложени са и промените в други закони, засягащи горите - Закона за административните нарушения и наказания и Наказателния кодекс.

Инж. Красимир Каменов представи подготвените промени в Наредба № 1 „За контрол и опазване на горските територии“, д-р инж. Ценко Ценов - в Наредба № 8 „За сечите в горите“ и презентира новата наредба „За инвентаризацията на горските територии“, инж. Валентин Чамбов огласи промените в наредбата „За условията и реда за възлагане на изпълнението на дейности в горските територии - държавна и общинска собственост, и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти“.

Във втория панел се проведе дискусията по представените нормативни промени, в която се включиха над 20 участници, които бяха поканени да представят писмено своите предложения на Работната група. **Т**

Меморандум за сътрудничество

Меморандум за сътрудничество между балканските горски администрации бе подписан на 18 февруари. На срещата, състояла се в Резиденция „Бояна“, участваха представители на 8 страни - Албания, България, Босна и Херцеговина, Косово, Македония, Сърбия, Турция и Черна гора.

С подписването на споразумението се предвижда учредяване на Форум „Балкански гори“ на държавните горски администрации. Той ще има за цел да координира работата между страните и отговорните администрации за горите и горското стопанство. Процесът ще обхваща въпроси, свързани с изготвяне и представяне на общи политики, позиции, обмен на информация, подпомагане на научноизследователска дейност и предлагане на конкретни действия за опазване и устойчиво управление на горите.

Форумът предвижда участието на широк кръг институции, специалисти и преподаватели от специализираните университети, неправителствени организации, синдикати и други заинтересовани страни. „През последните години засиленият икономически натиск, настъпващите климатични промени, променящите се изисквания към горския сектор поставят редица общи проблеми пред всички балкански страни. В съвременните условия решаването на тези въпроси не може да се осъществява изолирано в границите на отделните държави. Подписването на Меморандум за сътрудничество между страните от Балканския регион е от изключителна важност като сред-

ство за изграждане на диалог по актуалните горски политики“ - каза в приветствието си зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов.

Меморандумът остава отворен за всяка държава от региона, която желае да се присъедини, подчерта зам. изпълнителният директор на Изпълнителната агенция по горите инж. Красимир Каменов. „Изразявам надежда, че срещата е начало на нов етап на сътрудничество между балканските държави за устойчиво управление и опазване на горите. Нека присъстващите бъдат посланици на идеята за създаване на Форум „Балкански гори“ и в останалите страни на Балканите“ - допълни той.

В рамките на срещата документът беше подписан от представители на четири горски администрации - Албания, България, Косово и Черна гора. **Т**

РДГ - Стара Загора: Процесът е започнал

На територията на РДГ - Стара Загора, няма естествени насаждения от иглолистни видове. Всички иглолистни насаждения са създадени изкуствено, като историята на залесяването започва в началото на XX в. във водосборите на поройните водни течения. Най-много нови гори се създават през периода 1960-1990 г. и са част от проектите за изграждане на големите язовири - „Копринка“ и „Жребчево“. Създавани са за предотвратяване на ерозията на неизползвани ниви в полупланинските райони и за предпазване на язовири от затлачване. Възрастта на повечето иглолистни култури към сегашния момент е 40-50 години, но има и на 80, 90 и дори над 100 години. Усилията, които са положени за тези залесявания, са достойни за уважение, а ползите от тях са неизброими.

Съхненето на иглолистните видове в тези изкуствено създадени култури е съпътстващ процес. Той се проявява в различна степен в зависимост от много фактори: гървесния вид, неговите биологични особености и физиологични потребности; климатичните условия, надморската височина; гъстотата на създадените култури и провеждането на навременни лесовъдски мероприятия; биотичните фактори - нападение от вредители, болести, повре-

ди от дивеч; повредите от абиотични фактори, пожари. Основната част от културите са създадени на надморска височина из-

Таблица 1

Площи, засегнати от съхненето на черен бор, за периода 2008-2014 г. (гха)

ДГС/ДПС	2008 г.		2009 г.		2010 г.		2011 г.		2012 г.		2013 г.		2014 г.	
	слб.	слн.	слб.	слн.	слб.	слн.	слб.	слн.	слб.	слн.	слб.	слн.	слб.	слн.
Казанлък				1		2		2	472		235	16		
Мъглиж	167		167		231		454				235	16	87	2
Гурково	534				1387		1259				464	341	270	
Стара Загора					120						80	168	240	73
Чирпан											206			71
„Мазалат“				1		2		2	472		2183	170		
РДГ - Стара Загора	701	0	167	2	1738	4	1713	4	944	0	3403	711	597	146

вън естествения ареал на иглолистните видове. Валежите в района, предимно от гъжд, са в ограничени количества (500-600 мм) и са неравномерно разпределени през годината. Нерядко има периоди на засушаване, които обхващат лятото, есента, а в някои години и зимата. Първоначалната гъстота, при която са създадени изкуствените насаждения, е голяма - от 500 до 1100 бр. на декар. При тази гъстота голяма част от валежите се загържат в короните и не стигат до почвата. Почвите обикновено са плитки и бедни, което обуславя естествената конкуренция за хранителни вещества и влага между отделните дървета в насаждението. За да се поддържа оптимален брой стъбла на единица площ, е необходимо да се провеждат своевременно отгледни сечи. Поради липсата на икономическа изгода първите сечи в иглолистните култури не се провеждат или се провеждат със закъснение и в културите започват процеси на неконтролирано самоизреждане. Недостигът на почвена и въздушна влага и на хранителни вещества водят до физиологично отслабване на дървета-

та и до появата на болести и насекоми вредители. На практика в тези условия гървесните видове не могат да имат същата продължителност на живот, както в естествения им ареал.

В района на РДГ - Стара Загора, най-често използваните иглолистни гървесни видове за залесяване са черен и бял бор. На по-ограничени площи, предимно в Стара планина, са създадени култури от смърч и обикновена ела. През последните години като подходящ вид за площите с надморска височина до 500 м се наложи атлаският кедр. На малки площи са създадени култури от дуглазка, веймутов и алепски бор, лиственица и други екзоти.

Черен бор. Най-често залесяванията от този вид са до надморска височина 500-600 метра. След 2000 г. в културите от черен бор започна процес на съхнене - отначало на отделни клонки, клони, а след това и на цели дървета и части от насаждения. Почти при всички случаи на съхнене по загиналите клони, окапалите иглици и старите шишарки се наблюдават плодни тела на патогенната гъба *Sphaeropsis sapinea*. Съхненето засяга най-често култури в близост до водоеми, водни течения, в доловете, крайпътни залесявания, но се среща и върху други терени. Степента на съхнене е слаба, но в някои райони съхненето е значително. Най-силно е в района на ДГС - Казанлък. За пръв път там през 2007 г., в района на парк „Тюлбето“, беше регистрирано съхнене в по-значителна степен от този патоген. От тогава

тенденцията за съхнене се запазва. В таблица 1 е показано разпределението на площите, в които е сигнализирано за съхнене по черния бор по държавни горски и ловни стопанства, за периода 2008-2014 година.

За отбелязване е, че някои култури от черен бор на малка надморска височина (150-200 м н.в.) в Държавните горски стопанства в Чирпан и Стара Загора са в сравнително добро състояние и в тях няма съхнене.

Освен съхненето от *Sphaeropsis sapinea* при черния бор беше регистрирано съхнене на значителни площи вследствие на приземни горски пожари.

Бял бор. Наред с основния пропуск - изнасянето на белия бор извън ареала му, използваната опростена технология на залесяване, на плитка, бедна и суха почва довежда до невъзможността младите растения да развият нормална коренова система. В резултат културите в млада възраст понасят известни загуби, а при екстремни климатични ситуации податлив се оказва голям брой екземпляри, които дават първите масови загуби.

Таблица 2

Площи, засегнати от съхненето на бял бор (*дка*)

ДГС/ДЛС	ДГС - Казанлък		ДГС - Мъглиж		ДГС - Гурково		ДГС - Ст. Загора		ДГС - Чирпан		ДЛС „Мазалат“		РДГ - Ст. Загора	
	слб.	слн.	слб.	слн.	слб.	слн.	слб.	слн.	слб.	слн.	слб.	слн.	слб.	слн.
2013 г.	530	899			16	109	48	450	36	622	683	339	1313	2419
2014 г.	182	133	21	208				90		751	131	406	334	1588
Всичко	712	1032	21	208	16	109	48	540	36	1373	814	745	1647	4007

През зимата на 2012-2013 г. на територията на РДГ - Стара Загора, беше регистрирано съхнене на иглолистните култури от бял бор, като най-силно засегнати са площите на Държавните горски стопанства в Казанлък и Чирпан, както и по-малки площи в останалите горски стопанства. В *таблица 2* са отразени площите, в които е сигнализирано за съхнене на бял бор.

Съхненето обхваща насаждения до 500 м н.в., като най-интензивно е на микроповишенията (билата). Масово съхнат до 30 % от броя на стъблата, но има отделни площи, в които съхненето е 90-100 на сто. При обследването се установява изсъхване на клоните, наличие на плодни тела на патогенни гъби по изсъхналите клонове и на ларви на сечковци в голната част на някои стъбла, изсъхване на корените на някои дървета. При много дървета се наблюдава здрава част на стъблото между короната и корените. Обикновено (по ЛУП) културите са с пълнота 1.0, но действителната пълнота в много от случаите е над 1.0, т.е. културите са много гъсти. По всяка вероятност причините за настоящото съхнене са комплексни - малка надморска височина, голяма гъстота на културите, сух период - от средата на юни 2012 г. до средата на ноември - около 5 месеца.

Съхнене при белия бор причинява и върховият корояд, нападение от който беше регистрирано за пръв път през 2006 г. в ДГС - Павел баня (сега ДАС „Мазалат“). Оттогава върховият корояд напада ежегодно площи от 1 до 10 дка и е разпространен върху цялата територия на РДГ - Стара Загора.

Съхнене по белия бор беше причинено и от приземни пожари.

Смърч. Културите от смърч в Регионалната дирекция са на сравнително ограничени площи. Най-компактни - около 2500 дка, са на територията на ДАС „Мазалат“. При създаването на тези култури в района е имало значителен запас от благороден елен. Животните са нанесли повреди по стъблата и сега, когато културите са на възраст 45-50 г., по повечето стъбла се наблюдават некрози на височина 1-1.5 метра. При обследване на загиващи дървета от екип на Института за гората при БАН беше констатирано наличие на кореновата гъба, както и на пънчушката и окрайчената гъба.

През 2012 г. на територията на ДГС - Мъглиж, беше регистрирано съхнене на смърч и дуглазка на обща площ 2 декара. При анализ, извършен в Института за гората, беше констатирано наличие на плодни тела на *Gremeniella abietina*.

Съхненето на дуглазката в района обикновено се причинява от гъбата *Phacidomyces pseudotsugae*. Причини са най-вече неподходящите за този вид места и ниската атмосферна влажност. През 2008 г. е регистрирано съхнене на площ 4 дка в ДГС - Павел баня (ДАС „Мазалат“).

От лесовъдска и лесозащитна гледна точка във всички иглолистни култури, засегнати от съхнене, трябва да се проведат спешни санитарни сечи, като с предимство да се извърши сечта с материален добив и в обектите с установена най-силна степен на съхнене.

За справяне с проблема и ограничаване на засегнатите от вредители площи е необходимо спешно да се изготви национална стратегия, която чрез промени в законовите и подзаконовите разпоредби да облекчи процедурите по утвърждаване на санитарни сечи, процедурите по ползване и реализацията на големите количества иглолистна дървесина.

Инж. Трифон БОНЕВ
главен експерт в РДГ - Стара Загора

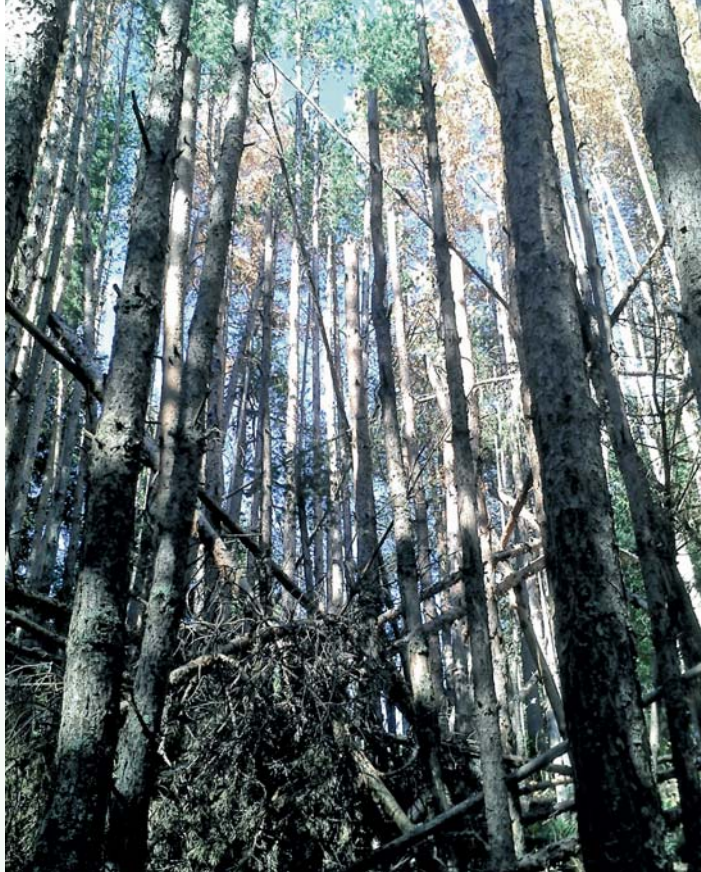
РДГ - Смолян: Проблеми при усвояване на засегнатата дървесина

Съгласно електронния регистър на подадените сигнални листове през 2014 г. над 3500 ха иглолистни гори на територията на Регионалната дирекция са засегнати от съхнене, причинено от насекомни вредители. Повредите са основно от върховия корояд в горски култури до 50-годишна възраст от бял и черен бор, създадени върху бедни месторастения, с по-ниска надморска височина от естествения ареал на бора, и топографа, нападащ физиологично отслабнали, повалени от ветровале, ветроломи, снеговале, снеголоми и отсечени дървета в смърчовите гори. По-рядко се наблюдават нападения от халкограф, шестзъб корояд, голям горски градинар и гр., като в повечето случаи нападението е комбинирано от няколко вредителя едновременно.

Въпреки усилията на специалистите от РДГ - Смолян, за проверка и одобряване на внесените описи за санитарни прочиствания и план-извлеченията за санитарни сечи във възможно най-кратък срок, повредената дървесина не се усвоява своевременно, което води до разпространение на вредителите и похабяване на засегнатата от тях дървесина.

Процедурата за одобрение на санитарните сечи, съгласно Наредба № 8, изисква предписание за провеждане на сечите, когато няма изготвени горскостопански планове или програми за недържавните горски територии. Но в същото време, съгласно § 3, ал. 4, необходимостта от промяна на вида на сечта, какъвто е случаят със санитарните сечи вследствие нападения от вредители, се установява от комисия, назначена от директора на РДГ, чиито членове са служителите от РДГ и ЛЗС, дали предписанието.

При големия брой регистрирани сигнални листове за на-

падения от корояди през тази година, част от които попадат в рамките на недържавни имоти без утвърдени лесоустройствени планове или програми, предписанията на ЛЗС за санитарни сечи са задължителни. Присъствието на представителя на ЛЗС в комисията по § 3, ал. 4 също е задължително. РДГ - Смолян, е в района на действие на ЛЗС - Пловдив, и се обслужва от специалист, чието седалище е в Пловдив, т.е. на повече от 100 км разстояние. При тези обстоятелства се изисква период от време. Необходимо е време и за съгласуване с компетентния орган по околна среда по § 3. ал. 7. Дългата процедура по одобрение на план-извлеченията за санитарни сечи води до забавяне на усвояването на пострадалата гървесина, а в много случаи през този период се установява увеличаване на обема и процента на ползване, отразен в тях.

При установени повреди от корояди в държавни горски територии възникват следните проблеми:

- дълъг период за подготовка на графици и процедура за усвояване на пострадалата гървесина;
- липса на интерес от дърводобивните фирми към обекти, включващи пострадала от насекомни вредители гървесина в боровите култури;
- в малките населени места вече няма работна ръка и добитък за усвояване на пострадалата гървесина от местно население и липсва търсене на гърва за огрев поради обезлюдяване на района;
- голяма част от обектите са недостъпни поради липса на инфраструктура.

Предлагаме да се предприемат законодателни промени за облекчаване на процедурата по проверка и одобрение на документацията за санитарни сечи в посока съкращаване на времето за усвояване на пострадалата гървесина от болести, насекомни вредители и други повреди. Целесъобразно е да се обсъди промяна в процента по чл. 34, ал. 5 от Наредба № 8: „В случаите, когато се установят повреди върху единично пръснати гървета, причинени от биотични и/или абиотични въздействия, и обемът на гървесината не превишава

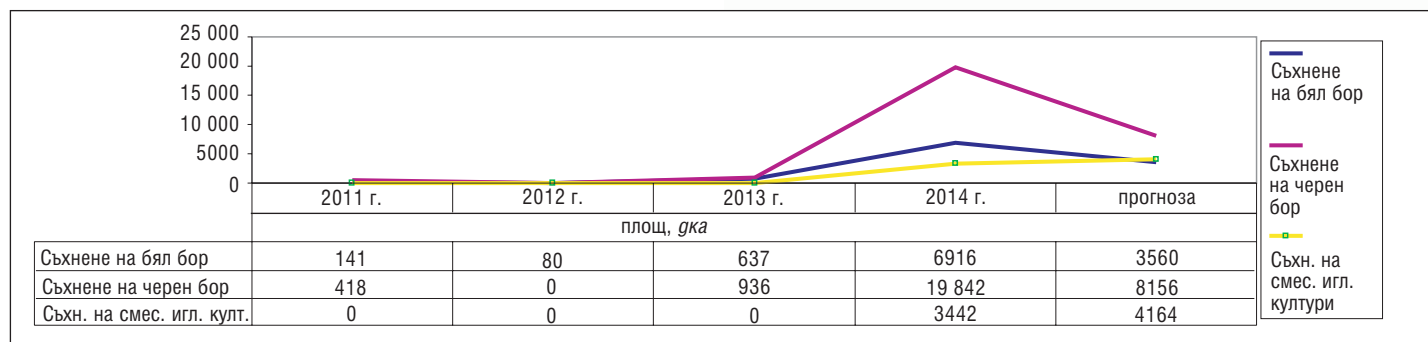
5 % от общия запас на насаждението, се провежда санитарно прочистване“, който разграничава по-опростената процедура за одобрение на описите за санитарни прочиствания и изложената по-горе процедура за одобрение на план-извлечение за санитарни сечи. И в двата случая става въпрос за изсичане на невдвусмислено изсъхнала гървесина, независимо от процента на повредената спрямо запаса на насаждението. В повечето малки по площ имоти - собственост на частни физически лица, се налага изготвяне на план-извлечения за санитарни сечи поради относително ниските запаси на насажденията в имота, което води до нежелание от страна на собствениците да се усвоява изсъхналата гървесина при усложнените процедури за одобрение и неоправданост на разходите за комплектоване на документацията (такси за актуални скици, удостоверения за наследници, такса за одобряване на план-извлеченията, разходи за лесовъдски услуги и проверки на терен и други). Възможно е този процент да бъде 10, както преди изменението на Наредба № 8 от 16.07.2013 година.

С промяна в нормативната уредба санитарните сечи, вследствие на съхнене от биотични фактори, могат да се освободят от тромавата процедура за промяна на вида на сечта, като се извършва само на основание дадено писмено компетентно предписание от специалисти по лесозащита. С това ще се постигне съкращаване на времето за усвояване на пострадалата гървесина, ограничаване и предотвратяване на опасността от каламитети в горите.

Инж. Мария СЛАВЧЕВА
главен експерт в РДГ - Смолян

РДГ - Сливен: Горите се нуждаят от адаптация към климатичните промени

Изменението на климата в глобален и регионален мащаб има преки и косвени последици върху екосистемите като цяло и в частност горските екосистеми. Преките въздействия включват промени в жизнения цикъл на дървесните видове, свързани с репродуктивните им способности, или пък водят до промяна във взаимодействието между отделните видове. Трайното повишаване на температурите и нивата на CO₂ въздействат върху физиологията на видовете чрез промяна на процеса на фотосинтеза и дишане. Други последици от изменението на климата за дървесните видове са непреки и са свързани с промени в абиотичните условия на местообитанията като промяна в състава, структурата и свойствата на почвата или повърхностния отток на водите. Намаляването на годишните валежи и на годишния речен отток, както и свръхливата на валежи също имат отражение върху водния режим на горските местообитания. Тенденцията през последните години сочи, че в горите на по-ниска надморска височина падат по-малко валежи (изключение прави втората половина на 2014 и началото на 2015 г.), а температурата се повишава, като в последните години се наблюдава т.нар. влажностно-темпе-

Фиг. Динамика на площите на съхнене по дървесни видове в РДГ - Сливен

ратурен стрес. Това е един от факторите, които причиняват съхненето на голяма част от иглолистните култури извън естествените граници на тяхното разпространение. За горите на по-голяма надморска височина засега влажностният режим е по-добър. В бъдеще съгласно климатичните сценарии процесите на засушаване ще стават по-интензивни и ще достигат до по-голяма надморска височина. Има вероятност очакваните климатични промени в следващите години да доведат до повишаване на колебанията във водния баланс и повишаване на уязвимостта на горските екосистеми.

Резултатите от статистическите анализи на извършения интензивен горски мониторинг в горите на Европа и у нас показват комплексна взаимовръзка между състоянието на средата, стрес факторите, биологичното и химичното състояние на дървесната растителност и почвите, които са свързани със здравословното състояние на горските екосистеми и с процеса на съхнене, а в отделни части и с тяхното тотално загиване. В Северна Америка и Европа са наблюдавани значителни по площ територии със съхнене на елата, белия и черния бор, смърча, бука и гъба.

Причините за съхненето на белия бор в исторически план са повлияни и от антропогенните фактори и водят до нарушаване на финия механизъм на естествена самозащита на горите и нарастващото влияние на биотичните фактори.

След възникналия в средата на октомври 2011 г. снеготоп, засегнал площта на всички горски и ловни стопанства в обхвата на РДГ - Сливен, три последователни години с много ниски норми на есенно-зимни валежи, които намалиха рязко нивата на влагозапасяване особено в района на Елхово, Ямбол и Тополовград, продължителните летни засушавания през 2012 и 2013 г., в които се регистрираха повече от 75 гена в един сезон без валежи, съпроводени с интензивни пролетни валежи през 2014 г., се наблюдава динамичен процес на съхнене в иглолистните горски култури.

На територията на РДГ - Сливен, площта на иглолистните насаждения е 39 520 ха, от тях 35 079 ха са иглолистни горски култури.

В периода 2011-2014 г. бе отбелязан ръст в съхненето на иглолистните горски култури, което доведе през лятото на 2013 г. до провеждане на инвентаризирането им за установяване на фактичното състояние и вземане на адекватни решения за тяхното спасяване. От фигурата се вижда, че площите на засегнатите иглолистни култури са най-големи през 2014 година. След направените лабораторни анализи, при които се установи, че голяма част от иглолистните дървостои

са засегнати от гъбата *Sphaeropsis sapinea*, като в част от тях се заселват корояди и други насекоми, се премина към отстраняване на засегнатите части чрез извеждане на санитарни сечи. За много къс интервал от време се стигна до пълно обезлистване на голяма част от засегнатите насаждения.

При направените анализи след проведената инвентаризация на засегнатите от съхнене култури и теренните проверки на експертите от Дирекцията се установи, че голяма част от засегнатите иглолистни култури са чисти бело- и черноборови, на възраст 30-55 години, с пълнота по-висока от 0.7, често с преобладаваща пълнота 0.8-0.9 и надморска височина от 250 до 500 м, което дава сигнал за податливост на горски култури с висока пълнота и извън техния естествен ареал към заболяване при сериозен климатичен стрес. Подценяването или неизвършването на отгледните сечи и допускането на висока пълнота при напредване на възрастта води до ясно изразен недостиг на хранителни елементи и влага и определено не помага за създаването на устойчиви култури.

Навременността на извеждане на санитарните сечи, както и начините на почистване на вършината в насаждения, засегнати от патогенни заболявания, е също въпрос, който предстои да бъде анализиран.

Оптимистично е, че въз основа на прогнозата за 2015 г. се наблюдава чувствителен спад на този процес (фигурата). Но предстои време на сериозна оценка и предприемане на мерки за адаптиране на горите към задълбочаващото се изменение, което може да наложи обогатяване на местните генетични банки с цел да се увеличи сухоустойчивостта на видовете. Увеличаването на риска от вредители, патогени и други смущения ще бъде очаквано, затова съществува необходимост от по-силен акцент върху принципите на управление на риска върху горските екосистеми, а не върху показателите за производителност в горското стопанство. Необходима е консолидирана система за интензивни наблюдения и мониторинг за определяне на видовете риск и съставяне на мерки за неговото управление. Необходимо са лесовъдски подходи, които ще насърчават възпроизводството с естествен видов състав, близък до природата на местната горска екосистема.

Систематичното и дългосрочно изпълнение на всичко това ще спомогне за адаптирането и стабилизирането на устойчивостта на горите, за трайното прегодаване на екосистемни услуги при изменението на климата.

Инж. Зорка АНДРЕЕВА-МИНЧЕВА
главен експерт в РДГ - Сливен

IN MEMORIAM

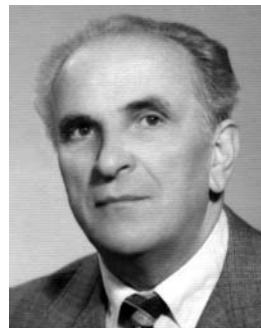
На 27 февруари на 97-годишна възраст почина доайенът на лесовъдската колегия инж. Васил Стоев Тодоров.

Роден е на 01.10.1917 г. с. Манастир, Пловдивска област. През 1940 г. завършва Агрономо-лесовъдния факултет на Софийския университет.

Стажува в ГС - Чепеларе, и в Бюрото по устройството на горите в София и Кюстендил. Директор е на ГС - с. Манастир, ГС - Рилски манастир, и РДГ - Дупница. След това работи в Управление „Дърводобив и транспорт“ към Министерството на тежката промишленост, в Комитета по промишлеността към Министерския съвет, Управление „Горско стопанство“ към Министерството на земеделието и горите и в Министерството на горите и горската промишленост.

Десет години оглавява Горскостопанския комбинат - София, където се пенсионира през 1979 година.

От 37-годишния си трудов стаж двадесет години инж. Тодоров е пряк ръководител. Под неговото ръководство

са създадени и отгледани над 550 000 дка гори, които красят снагата на Родопите, Рила и Средна гора, и са изградени множество технико-укрепителни съоръжения. Изпълняват се и големи планове по дърводобива, като за икономиката на страната годишно се добиват 250 000-300 000 м³ дървесина.

Основните усилия на инж. Тодоров по времето, когато е ръководител във висшите администрации, е внедряването на подходяща механизация в дърводобивната дейност. На 100 % се механизират сечта и разкройката на дървесината, навлизат леките моторни триони, специализираните трактори, въжени линии и товарачни кранове.

Поклон пред светлата му памет!

IN MEMORIAM

На 6 март почина инж. Данаил Димитров Жекин.

Роден е на 24.11.1947 г. в с. Борово, Пловдивска област. Средно образование завършва в Чепеларе. През 1975 г. се дипломира като инженер лесовъд във ВЛТИ.

Работи в ДАС - Лъки, като заместник-директор и директор до март 1981 година. Постъпва в Горска семенконтролна станция - Пловдив, като лесничей, отговарящ за ГСК - Смолян, Пловдив, Кърджали и Стара Загора. От 1984 г. е директор на ГСС - Пловдив, до пенсионирането си през 2010 година.

Съвместно с колежите от Станцията и научните работници от ИГ, ВЛТИ, ЛЗС и „Агрореспект“ под ръководството на инж. Жекин е изградена горската семенпроизводствена база за района на станцията. С негово участие са заделени най-добрите популации от главните дървесни видове по райони на произход.

За периода 1986-1992 г. са създадени 33 генеративни семенпроизводствени градини от бял и черен бор на територията на РДГ - Смолян, Пазарджик, Пловдив и Кър-

джали, и вегетативни семенпроизводствени градини от бяла мура, черен бор, кедър и сребрист смърч.

Принос за науката и практиката са потомствените култури от бял и черен бор, смърч, бяла мура и от горскоплодни от най-добрите популации за района и са селектирани редки форми на смърч. От 1989 до 1991 г. са създадени семенпроизводствените градини от сортова бяла акация в

РДГ - Варна, Бургас, Сливен, Стара Загора и Пловдив. Дейността на инж. Жекин в ръководената от него ГСС - Пловдив, е с изключителен принос в областта на селекцията, горското семенпроизводство и семенконтрол.

Поклон пред светлата му памет!

IN MEMORIAM

На 9 март почина инж. Зарко Иванов Бахчеванов.

Роден е на 27.02.1947 г. в с. Нова Надежда, община Хасково.

През 1975 г. завършва ВЛТИ, специалност „Механична технология на дървесината“. Започва работа като механик в ГС - София, а от 1977 г. е назначен за главен механик на Горскостопанския комбинат - София. Организационните му умения са предпоставка през 1983 г. да оглави Търговско предприятие „Горснаб“, което по това време развива голяма дейност по снабдяване на горскопромишления отрасъл на България и дърводобивните предприятия в Република Коми с необходимите материали, инструменти и стоки.

От 1989 до 1996 г. е управител на фирма „Сокол - БЛРС“ към Българския ловно-рибарски съюз. Само за година и половина изгражда търговска мрежа от 38 магазина в страната за продажба на ловно-рибарски стоки, 8 пунк-

та за изкупуване на дивечови кожи и 6 за изкупуване на дивечово месо, 2 хладилника с капацитет 1000 т за дълбоко замразяване на дивечово месо и риба, сертифицирани за износ по европейски стандарти.

В периода 1996-1997 г. отново е управител на ТП „Горснаб“, след което работи в частния бизнес. От 2003 г. е технолог в ДАС „Витошко-Стугена“, а от 2006 г. е преназначен за управител на

Горския учебен и хотелски център „Св. Иван Рилски“ в Боровец. От 2009 г. работи като лесничей в ДГС - Хасково, където се пенсионира през 2010 година.

Поклон пред светлата му памет!

Екологични проблеми и възможности за определяне на състоянието на горски територии в планински водосбори

Доц. г-р Надежда СТОЯНОВА - Институт за гората при БАН

Специфичните съвременни условия за съществуване на горите са свързани преди всичко с антропогенни въздействия и климатични промени. Нарастващото значение на горските екосистеми се обуславя от техните дървопроизводствени и многостранни полезни функции. Сравнително нови за разрешаване въпроси са свързани с устойчивото развитие и баланса на екологични, социални и икономически ползи на горските екосистеми. Един от основните проблеми продължава да бъде и адаптирането на горската растителност към климатичните промени.

Формирането и функционирането на горските екосистеми са подчинени на комплексното въздействие на абиотични, биотични и антропогенни фактори. Правилен подход е да се изучава и прогнозира тяхното изменение. Сложността е свързана с организацията на дейностите, които е необходимо да се извършват при комплексно проучване на горските територии. Изисква се по-голяма информираност за състоянието на горите в различни аспекти. Изучаването на състоянието на горските територии във водосборите може да допринесе за целенасочено подобряване на водоохранно-защитните функции на горите.

Основан въпрос е разкриването на възможности за оценка на промените в горските екосистеми, особено за планинските райони. От голямо значение е да се изследват конкретните фактори, имащи отношение за възникване на промени в състоянието на горите, които могат да бъдат сравнително запазени или изменени в различна степен.

Екологичното състояние на горските територии се определя от взаимодействието със заобикалящата околна среда. То е резултат на сложни биологични и физиологични процеси в горите, а основа за тяхното изучаване е екологията на гората.

Екологичният подход за определяне на влиянието на горите върху речния отток е свързан с установяване на критични нива на състоянието на някои лесовъдски признаци на насажденията. Структурата и динамиката на горите определят до голяма степен състоянието на горските територии и водоохранните функции на горските екосистеми.

Поради релефните особености на нашата страна планинските райони имат сравнително голям териториален обхват и това определя голямото значение на изследванията за влияние на горите върху речния воден отток.

Определянето на състоянието на планинските горски територии е сложна задача поради многостранните екологични функции на горските екосистеми, които им придават уникални въздействащи възможности. Такива знания за горите в различни аспекти са все още недостатъчно развити. Препоръчва се усъвършенстване на методи и начини за определяне на състоянието на горски територии от водосборни басейни, като се предлага:

- количествено и качествено изследване на възможно най-много измерими параметри, характеризиращи процесите, които се извършват в горски екосистеми;
- с помощта на явления-индикатори или сумарни показатели като речен отток, химизъм на оттока, мътност и други да се характеризира състоянието на съвкупности или на отделни горски екосистеми от водосборни басейни;
- определяне на допустими предели за намаляване на лесистостта или на склопеността на дървостойите, извън които могат да на-

стъпят промени в характера на речния воден отток, при различни водосбори според тяхната големина, наклон и други.

Като начини за определяне на състоянието на горски територии от водосборни басейни може да се прилага маршрунтното еднократно, периодично или епизодично изследване по метода „in situ“.

При изследванията по екология на гората и при стопанисване на планинските горски екосистеми у нас е целесъобразно да се отчитат промени в динамиката на екстремни стойности на речни водни количества за по-дълъг период. Това е свързано с определянето на критични нива на допустимост в промените на лесистостта или на някои лесовъдски показатели на насажденията от горски територии в речни водосбори.

Въз основа на редица научни изследвания е известно, че изсичането на горите в малки водосбори предизвиква нарастване на речния воден отток. Това обаче става главно в резултат на действието на повърхностните води поради намаляване на водорегулиращата и почвозащитната способност на горската растителност.

В големите водосбори увеличаването на лесистостта допринася за нарастване на годишния речен отток и на неговото равномерно разпределение през годината, което е свързано с водоохранните и водорегулиращите функции на горските екосистеми.

Отчитането на промени в някои лесовъдски показатели на горите от планински водосбори би дало възможност да се получи представа за резултата от антропогенни въздействия в границите на конкретна водосборна площ. Препоръчва се такива изследвания да се извършват за планински водосбори в еднородни хидроложки области на страната.

За горските територии проучванията са свързани с отчитане на вероятни последствия от антропогенни въздействия и с изисквания за свеждане до минимум на отрицателни ефекти за околната среда. Резултатите от такива изследвания биха били полезни при оптимизиране на природоползването и за опазване на околната среда и горите в конкретни териториални единици, каквито са планинските водосбори.

Капова форма при черната топола в България

Доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ, инж. Николай СТОЯНОВ

През втората половина на XX в. специалистите по селекция на топоите започнаха да обръщат сериозно внимание на откриването на екземпляри от чистата европейска черна топола (*Populus nigra* L.). След интродуцирането в Европа на американската черна топола (*Populus deltoides* Marsh) между двата вида се осъществява спонтанно кръстосване и от хибридните поколения са отбрани множество високопродуктивни и със специални качества евроамерикански клонове. Те бързо изместват местната европейска черна топола, от която все по-трудно се намират екземпляри за осъществяване на генетико-селекционна работа и създаване на нови клонове.

През 70-те години на XX в. в нашата страна започват изследвания и картиране на находищата на чистата европейска черна топола (*Populus nigra* L.). Установено е, че има запазени единични дървета и групи от вида по поречието на Дунав и вътрешните реки в Северна и Южна България. Успоредно с това са описани и няколко характерни форми на черната топола (Добринов И., Найденов Я., 1970; Найденов Я., 1979, 1988; Цанов Ц., 1989). Този факт е отбелязан в монографията „Изменчивост на европейската черна топола (*Populus nigra* L.) по Дунавското поречие“, издание на Дунавските природни паркове (2014). Една от най-интересните и с особено ценна дървесина е т.нар. капова форма на европейската черна топола (сн. 1).

Сн. 1. Каповата форма на европейската черна топола

Характерно за тази форма е формирането на напливи с различна големина, съставени от непрекъснато нарастващи колонии спящи пъпки. Дървесината на тази наплив е с изключително красива текстура (сн. 2), като по декоративните си качества напомня на „птиче око“ при явора. Размерите на каповите напливи силно варират в диаметър и тегло - от няколко сантиметра до метър и от десетки грама до повече от 1 тон. Тяхната форма може да бъде симетрична или асиметрична, овална, вретеноподобна (Добринов И., Найденов Я., 1970; Найденов Я., 1979;

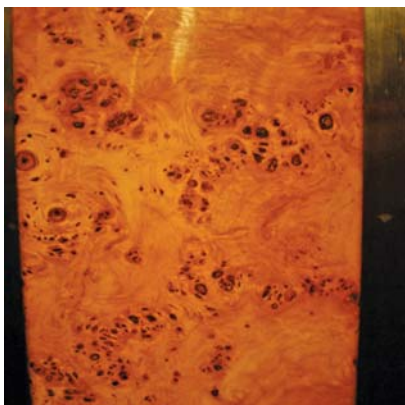
Соколов, 1965; Яблоков, 1962 г.).

Каповата форма на черната топола е описана у нас за първи пъти от Добринов и Найденов през 1970 година. Механизмът на формиране на каповите напливи все още не е напълно проучен. Според Sukachev (1938), Яблоков (1962), Никол Попникола (1965 г.), Соколов (1965 г.), Добринов (1970), Найденов (1979) формирането на активни, нарастващи колонии от спящи пъпки е генетично определено и играе важна роля в оцеляването на индивидите при утежнени растежни условия. Според Атанасов (1967, 1974), Ванин (1955) и Saks Vakder (1975) формирането на капови напливи може да се счита за резултат от реакция към инфекции, но не се унаследява. Изследванията, извършвани в периода 1972-2014 г.,

показват, че от запазените индивиди или групи дървета от черната топола в зависимост от конкретните растежни условия формирането на капови напливи се наблюдава върху 30-70 на сто. Установено е също, че тази форма се среща най-често върху силно гренураните поречия на вътрешните реки, както и в местата, характеризирани с постоянни пролетни наводнения по поречието на Дунав. Добре запазените индивиди от *Populus nigra* L. със силно изразени капови напливи се срещат по поречието на Искър, Огоста, Осъм, Вит, Янтра, Струма, Места, Тунджа и някои други. Това потвърждава хипотезата, че

процесът на образуване на каповите напливи при черната топола може да се приеме като начин за преодоляване на неблагоприятните условия на отглеждане. Наличието на дървета на възраст над 100 години по долините на вътрешните реки в северната и южната част на България по-скоро показва, че каповите напливи не са причинени от инфекциозно заболяване, а най-вероятно са реакция на имунната система на дървото към промените на околната среда.

Вероятно в процеса на своето еволюционно разви-

Сн. 2. Текстура на каповата гървесина

видите черна тополя, липа и други широколистни води до активиране на развитие на спящи пъпки и формирането на значителни по размери напливи (Юриев, 1963).

При вегетативно размножаване на каповата форма процентът на вкоренени зрели резници варира в интервала 45-80 на сто. В края на четвъртата година фиданките започват да образуват капови напливи, които непрекъснато увеличават размерите си. Това явление се наблюдава и върху издънките от отсечени тополови гървета. Стъблените анализи показват, че колонии спящи пъпки се образуват през първите 3-4 години от живота на растенията. Някои от

тия растат и в следващите 30-40 години и често дават до 20-30 вторични пъпки, които причиняват извиване на гървесни влакна и появата на уникални орнаменти.

Красивата текстура на гървесината в каповите напливи се дължи на силно изразена хиперплазия, provocirana от дейността на спящи пъпки. Плътността на каповата гървесина е 504 kg/m^3 , докато на обикновената тя е 450 kg/m^3 . Устойчивостта на налягането на гървесни влакна е съответно 20.3 mm/m^2 и 30 mm/m^2 , докато якостта на огъване е 46.9 mm/m^2 и 50 mm/m^2 (Добринов, Найденов, 1970; Калинков, 1969; Maier, 1931; Стоянов, Енчев, 1964; Найденов, 1988).

Каповата гървесина лесно се обработва и полира, при което допълнително изразява своята декоративна текстура. Нейните декоративни качества силно се ценят в производството на художествени мебели, аксесоари на ловни пушки, кутии за бижута, рамки на картини, поставки на ловни трофеи. Напоследък има засилен интерес от страна на италиански потребители за изкупуване на каповата гървесина, която у нас най-често се оставя да изгние по сечищата поради непознаване на нейните високодекоративни качества.

Съществуващата опасност все още запазените индивиди от каповата форма на черната тополя да бъдат унищожени или гървесината им да бъде продавана на безценица изисква прилагането на спешни мерки за тяхната защита.

Wood-Mizer®
from forest to final form

ХОРА. БИЧЕНИ МАТЕРИАЛИ. БАНЦИЗИ

**МОДЕЛЪТ
LT40**
SAWMILL SERIES

Wood-Mizer празнува 25 години в Европа!

До 30 юни 2015

**промоционални цени
за**

LT15 LT20 LT40 LT70

и 25 ленти подарък към всеки банциг

Екотехпродукт ООД
София 1186, ул. Стар Лозенски път 38
office@ecotechproduct.com
тел/факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35
тел: 089 913 31 10

www.woodmizer.bg

Природен парк „Шуменско плато“ - защитена територия за бъдещето

С двудневна работна среща на 5 и 6 февруари 2015 г. Дирекцията на Природен парк „Шуменско плато“ отбеляза 35-годишнината от обявяването на защитената територия.

На събитието присъстваха представители на Изпълнителната агенция по горите, Природните паркове „Витоша“, „Златни пясъци“, „Русенски Лом“, „Рилски манастир“, Българската академия на науките, Регионалната дирекция по горите - Шумен, Общинско предприятие по туризъм в града, Туристическо дружество „Магарски конник“, Общински детски комплекс - Шумен, журналисти.

В програмата на работната среща бяха включени доклади и презентации за състоянието и перспективите за развитие на ПП „Шуменско плато“. В своя доклад директорът инж. Сашо Кунев

очерта актуалното състояние, основните проблеми и перспективи за развитие на парка. Презентацията „Карстът - перлата и Дамоклевият меч на ПП „Шуменско плато“ представиха доц. д-р Д. Стефанова и П. Стефанов от БАН, дългогодишни изследователи на парка и партньори в научните дейности на дирекцията. При голям интерес и активност от участниците в срещата протече дискусията за хода и изпълнението на проектите по ОПОС, реализирани от парковите дирекции.

През втория ден гостите посетиха ПП „Шуменско плато“, Летния информационен център на парка и Мемориален комплекс „Създатели на българската гържава“. Представени и дегустирани бяха продукти от региона.

По случай празника Дирекцията получи много поздравителни адреси.

35 години опазване на природата

На 05.02.1980 г. на основание чл. 17 и чл. 22 от Закона за защита на природната среда и заповед № 79 на Комитета за опазване на природната среда е обявен Природен парк „Шуменско плато“. Със заповед на МОСВ от 08.05.2003 г. паркът е прекатегоризиран в природен. Тридесет и пет години вече Природен парк „Шуменско плато“ е обект на специални грижи от гържавата за опазване и съхранение на флората, фауната, характерните обекти от неживата природа и ме-

стата за отгди и туризъм.

ПП „Шуменско плато“ заема 3930.7 ха от едноименното и най-типично остатъчно плато в Североизточна България. Най-високата му точка - Търнов табия, достига едва 502 м, но е най-високата точка в цялата Дунавска равнина. Паркът е модел за обособена карстова геосистема, богата на повърхностни и подземни карстови форми. Пещерите са повече от 60. Някои са служили за праисторически жилища на човека, други били пригодени за скални църкви и монашески килии през Средновековието. Атрактивни за спелеолози и научни работници са най-голямата пещера - Бисерна, и най-дълбоката - пропастната пещера Тайните понори. В парка няма повърхностно течащи води, но в подножието на платото бликат множество карстови извори. И нещо любопитно - учениците са установили, че Шуменското плато продължава да се издига всяка година с около 3 милиметра. Във флористично отношение обликът на парка се определя от смесените широколистни гори от келяв и обикновен габър и мизийски бук, които заемат 90 % от територията му. Най-голямо екологично значение има мизийският бук, принадлежащ към коренната растителност. За опазване на съществуващата над стогодишна букова гора, съставена от вида мизийски бук (*Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*) в границите на парка е обявен резерват „Букака“. Висшите растения са 532 вида, 64 от тях с природо-

защитен статус. В парка се срещат 19 вида от семейство Orchidaceae, над 250 вида лечебни растения, представители на скални и степни растителни видове. ПП „Шуменско плато“ се обитава от 350 вида безгръбначни и над 240 вида гръбначни животни. От галечни времена Шуменското плато - величествено и красиво, присъства в живота на хората от този край. През различните исторически епохи тук са съществували множество тракийски, антични и средновековни селища и крепости. По труднодостъпните му скални венци са вдълбани скални манастири, средища на религиозен живот през Средновековието. Днес най-значимият археологически обект в парка - Шуменската крепост, е добре проучен и реставриран историко-археологически резерват. В границите на парка се намира и Мемориален комплекс „Създатели на Българската държава“, издигнат в чест на 1300-годишнината от създаването на България.

ПП „Шуменско плато“ е предпочитано място за отдух, спорт и туризъм на шуменци и гостите на града през всички годишни сезони. Дирекцията на парка създава условия за туризъм, като изгражда и поддържа кътове за краткотраен отдух, погледни места, пешеходни туристически маршрути и веломаршрути. Обособени са и 4 тематични маршрута - „Флористична пътека“, „Дендрологична пътека“, „Скални манастири“ и „Карст под защита - дар за поколенията“. Дирекцията на парка подпомага изграждането на подходяща инфраструктура за практикуване на екстремни спортове - скално катерене, спелеотуризм, парапланеризъм и делтапланеризъм. В най-посещаваната зона на парка са изградени Летен информационен център и Горско училище. В границите на защитената територия има туристическа хижа, четири хотела, ведомствени вили, заведения за хранене. Достъпът е улеснен от добре развитата и поддържана пътна мрежа и пешеходни алеи.

Успешното реализиране на два проекта по Оперативна програма „Околна среда“ позволи да се разгърнат потенциалните възможности на ПП „Шуменско плато“. Те са свързани на първо място с опазване и управление на естествените процеси в природните местообитания. С прилагането на комплекс от лесоходски дейности се подобри благоприятното консервационно състояние на горските местообитания в парка. Благоустрояването и отварянето на пещера Бисерна за посетители, наличието на два информационни центъра, разнообразните туристически и специализирани маршрути са предпоставки за екологичен туризъм.

Дарина ИВАНОВА -
експерт „Връзки с обществеността“
в ДПП „Шуменско плато“

Инициативи на Природен парк „Витоша“

На **26 февруари** в Еврейския културен дом в София се проведе учредително събрание на Консултативния съвет (КС) към Природен парк „Витоша“. Присъстваха проф. Христо Цаков - директор на Института за гората при БАН, Николай Гюров - кмет на с. Бистрица, Агриан Симеонов - зам.-кмет на Перник, представители на Министерството на околната среда и водите, Министерството на туризма, Министерството на младежта и спорта, РИОСВ - София и Перник, Столичната община, Община Перник, неправителствени организации, граждански сдружения и медии.

Приет бе правилникът за дейността на КС и ръководството му. За председател бе избрана ланг. арх. Снежана Петрова - директор на ПП „Витоша“, за зам.-председател - Албена Станева - експерт по информационно обслужване, а за секретар - инж. Юлия Михайлова - експерт по връзки с обществеността в ДПП „Витоша“.

Главна задача на КС е да взема становища, подпомагащи Дирекцията на Парка и останалите заинтересовани страни в информационната дейност, организацията на рекреационната и туристическата дейност, опазване на биологичното разнообразие, устойчивото ползване и опазване на природните ресурси, сигурността и обслужването на посетителите в защитената територия. Също така да се произнася по политиката за устройството, стопанисването и развитието на Парка и да подпомага координацията на заинтересованите страни.

На **5 март** в Големия салон на БАН бе поставено началото на актуализацията на Плана за управление на ПП „Витоша“ за периода 2015-2024 година.

Присъстваха представители на Министерството на туризма, Министерството на младежта и спорта, Изпълнителната агенция по горите, Българската академия на науките, Лесотехническият университет, Столичната община, Община Перник, неправителствени организации, ползватели на Парка, бизнеса, професионални и браншови организации и медии.

Дейността е част от проект „Дейности по устойчиво управление на Природен парк „Витоша“, който е на обща стойност 5 240 300 лв., финансиран от ЕФРР и Държавния бюджет на Република България чрез ОП „Околна среда 2007 - 2013 г.“.

Възложител е Дирекцията на ПП „Витоша“, а изпълнител - „Пролес Инженеринг“ ООД.

Планът за управление (ПУ) ще се разработи от 45-членен екип от научни работници и висококвалифицирани експерти. В процеса на работата ще бъдат включени всички основни заинтересовани страни и административни структури, за да се осигури баланс между ползването на ресурсите и опазването на биологичното разнообразие.

С тази първа среща ще стартират неформални консултации със заинтересованите страни. На специално разработен от изпълнителя сайт: www.ru-vitosha.com, ще бъде публикувана покана за набиране на мнения, като се предвиждат и персонални срещи за прецизиране на дадените предложения и препоръки.

На 28 август т.г. официално ще бъде представен цялостният проект за Плана за управление на ПП „Витоша“, като преди това ще бъдат проведени специализирани семинари за всички негови основни части, които ще бъдат публикувани и на разработения сайт. ПУ ще бъде подложен на общественото обсъждане на 30 септември. Най-късно до 28 октомври трябва да бъде внесен за разглеждане и одобрение във Висшия експертен екологичен съвет към МОСВ, след което да бъде утвърден от Министерския съвет. До тогава продължава да действа старият ПУ, който изтече в края на 2013 година.

Мина ОГНЯНОВА

Захари КАЛАЙДЖИЕВ

Захари Калайджиев е родом от Сливен. В младежките си години спортува активно волейбол, а впоследствие завършва Хранително-вкусовия институт в Пловдив. Още тогава го привлича идеята за здравословния начин на живот, но тя отстъпва пред динамичното ежедневие. Със свои приятели Захари открива заведения, реализира бизнес проекти в България и чужбина, инвестира всички сили в работата си, но започват да се трупат стрес, умора и накрая плаща със здравето си. Това отключва у него желанието да потърси алтернатива. Изцяло загърбва досегашните си занимания и отваря нова страница - променя начина си на живот, започва да изучава духовни практики, източни масажи, биорезонансна диагностика и стига до отварянето на кабинет, в който днес е полезен на потърсилите помощ и ги подкрепя в пътя им към здравето.

Здравето е постигнатата хармония

- Трансформацията, която сте преживели, е впечатляваща. Как човек променя живота си напълно и започва отначало?

- Бизнесът не ми носеше удоволствие и започнах да се предавам на стреса. Осъзнах, че вървя по безсмислен път без бъдеще. Няма нищо случайно в това, че именно тогава се срещнах с руснаци, които ме запознаха с новите технологии на биорезонансната диагностика и терапия, с които впоследствие започнах да се занимавам. Дотогава винаги съм имал усещането, че нещо не е наред и не съм на моя път, но го потуших. Това е огромна грешка, която мнозина допускат. Реших да се опитам да променя живота си напълно. Винаги съм искал да бъда полезен, а сега ми се отваряше възможност да превърна това мое желание в свое занимание и начин на живот. Започнах да се обучавам - курсове по рейки (енергийна терапия), юмейхо (енергийно-мануална терапия), боуен (мануална терапия) и други. Най-голямото ми постижение е, че успях да променя мисленето и поведението си. Това се случи преди около 6 години. Животът ми се промени буквално за месеци и от намръщен, недоволен и стресиран се превърнах в усмихнат, хармоничен и балансиран човек. Осъзнах, че това е моят път, и сега продължавам по него, изучавам различни терапии и ги прилагам в практиката си.

- Хolistичният лечебен подход, който практикувате, е известен като цялостен подход към човешкото здраве. Разкажете ни повече.

- Хolistичният подход в медицината възприема един

по-широк възглед за човека, здравето, причините за болестта и индивидуалните ѝ прояви и процеса на лечение. Човешкият индивид се разглежда като съставен от три основни, взаимно свързани и влияещи си нива - физическо, умствено-емоционално и духовно.

Когато се определя лечебният план, трябва да се обръща внимание именно на различията между хората, на уникалния начин на живот и нужди на всеки, както и на спецификата в изявата на болестта при съответния индивид. В човешкото тяло нито един орган не може да съществува сам за себе си. Затова и лечението на болния, независимо какъв проблем има, трябва да бъде цялостно, а не „на парче“, каквато е практиката на стандартния медицински подход. Да премахнеш симптома, е като да убиеш вестовонос, който ти е донесъл лоша вест. За осъществяване на профилактиката и лечението на огромен брой болести от първостепенно значение е да се познава природата, начинът на работа на ума, същността на стреса и по какъв начин емоциите, които изпитваме, намират отражение в тялото.

- Какво всъщност представлява вашият метод?

- Съвременният човек живее в отровена среда - както физически, така и енергийно, липсва му естествена храна и вода, които да му осигурят всички необходими хранителни вещества. Телата ни са затлачени от токсини, енергийни облъчвания и огромен ежедневен стрес, обездвижване, липса на нормална човешка комуникация.

Много от нас са изпълнени с гняв, страхове и недоволство. И когато тялото ни дава сигнали с болежки тук

и там, ги пренебрегваме, но те се натрупват и се превръщат в заболяване.

Нашето тяло има най-съвършеният механизъм за възстановяване. От нас се иска само да чуваме сигналите навреме и да дадем на тялото си възможност да се справи, като се стараем да водим здравословен начин на живот с достатъчно движение, пием достатъчно вода, почиваме и се научим да живеем в хармония със себе си и околния свят.

Клиентите, които идват при нас, са хора, осъзнали, че здравето им е тяхна отговорност и са готови да положат усилия, а не да си купят поредната доза лекарства. Това, което правя, е, ползвайки древни тибетски методи за лечение на енергийно и ментално ниво, да подпомогна тялото да възстанови способността си да се самолекува, да блокирам програми за самоунищожение, за действително подсъзнателно в моменти от живота, когато човек е бил под голям стрес и е бил нещастен. Например раковите заболявания много често са резултат на програми за самоунищожение. Работя с универсалната жизнена енергия рейки, която се предава по контактен или безконтактен начин. Основно работя по проблеми с опорно-двигателния апарат - болки в гърба и кръста, стави и мъжко здраве.

- Как подхождате при определяне на подходящата терапия?

- За да съм прецизен и да съм сигурен, че всеки, потърсил моята помощ, получава всичко, което е достъпно в алтернативната медицина, работя в екип с висококвалифицирани и мотивирани лекари и различни специалисти от България и Русия, които прилагат холистичен подход при определяне на причините за заболяванията и след това заедно назначаваме терапия. По този начин проблемът се разглежда многостранно, както на физическо, така и на енергийно и духовно ниво, и се опитваме заедно с болния да намерим първопричината и да проведем комплексна терапия.

Първо провеждаме разговор и биорезонансна диагностика, за да дефинираме точно здравословния проблем. След това заедно определяме терапията.

В 90 % от случаите започваме с най-древния лечителски метод - масаж/терапия. Прилагаме юмейхо, боуен, рейки и други масажи/терапии за премахване на стреса и хармонизиране на жизнената енергия по енергийните меридиани и чакралната система. След това всеки избира метода на възстановяване на здравето си - с енергийни и мануални терапии, биорезонансна терапия, агодолекуване или други методи.

Използваме лекарствени препарати в много ограничени случаи, ако заболяването е в много напреднала фаза. Медикаментите или хирургичната интервенция, насочени само към премахването на оплакванията, не отстраняват причината за заболяването, а напротив - потискат сигналите на тялото. Понякога изглежда, че остро състояние е излекувано, но след време разбираме, че цялостното здравословно състояние на човека се е влошило, т.е. остро заболяване е преминало в хронично. От друга страна, практиката на необосновано изписване на медикаменти и хирургия много често обвързва реакциите на организма и лечението по-късно с естествени методи - мануална терапия, биорезонансна терапия, хомеопатия, фитотерапия, агодолекуване, става много по-трудно, а понякога и невъзможно. Често при мен идват хора с диагноза дискова херния и предписание за операция. След месец-два човекът вече се движи свободно и острите болки са изчезнали, защото сме възстановили естествения процес на само-

лечение на организма. Разбира се, има случаи, при които хирургията е единственият и най-ефективен начин за лечение.

- Биорезонансната терапия бързо набира популярност. На какво се дължи това?

- Това е различен вид медицина, наричана енергоинформационна. Това е медицината на бъдещето. Науката отдавна е доказала, че всеки орган и всяка клетка има собствена честота или набор от честоти. При нарушение на тези честотни колебания (които настъпват при интоксикация, патогенни микроорганизми, биопаатогенни влияния, стрес) възникват патологически електромагнитни колебания, които предизвикват заболявания. Затова всяка болест всъщност е промяна на честотните колебания в посока повишение или понижение от нормата на здравия орган или система. Учените с точност са установили параметрите на електромагнитните честоти на трептене, характерни за дадена тъкан и орган. Привеждане на тези колебания към първоначалния (когато органът е напълно здрав) спектър довежда до хармонизация. Патологичните колебания могат да се отстранят с прилагане на външни електромагнитни колебания, което е довело и до разработване на метода с нискочестотна електромагнитна терапия. Доказано е, че нискочестотните колебания оказват силно регенеративно, обезболяващо, противовъзпалително, имуномодулиращо, детоксикиращо, антипаразитно действие. Посредством сложна верига от преобразувания в организма се включват мощни механизми за саморегулация, в резултат на което се постигат значими терапевтични резултати. Биорезонансната терапия с голяма точност може да влияе върху биохимичните процеси в организма, като по този начин значително се намалява количеството на приеманите медикаменти.

Това обуславя възможността на биорезонансната терапия да помага на човека да се справи с непрекъснато натрупващите се паразити, токсини, алергени в тялото, както и с геопаатогенни замърсители вследствие на глобалното екологично замърсяване на планетата. Това се осъществява по пътя на транслиране на определени честоти по определен алгоритъм в тялото, с които могат да се унищожават различните патогенни организми като глисти, гъби и плесени, амеби, бактерии и извеждане на отделените токсини вследствие на тяхното унищожение. Особено в този метод е безвредното въздействие върху клетките на други живи организми и клетките на нашия организъм при правилно прилагане на уредите за биорезонансна терапия и инструкциите на лекуващия лекар. Биорезонансната терапия се съчетава успешно с всички други терапии. Тя се осъществява със стационарни или преносими устройства за генериране на терапевтични нискочестотни електромагнитни вълни. Клиничните резултати показват степен на успешно лечение до 95 % с биорезонансна терапия. Успешно се лекуват заболявания като артрит, артроза, дискова херния, дископатии, ишиас, плексит, шипове, болки и схващания на мускулите, ставни проблеми, различни проблеми със стомаха и червата, с дихателните органи - астма, бронхит, синусит, проблеми с женското и мъжкото здраве, нервно-психични и нервно-вегетативни проблеми и други.

Разговора проведе Юлия СЪБЧЕВА
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

Бел.ред.: Повече информация на <http://biomedis.info>

Природно бедствие

Поражения от ледолом са установени на площ от 5000 ха на територията на Северозападното държавно предприятие - Враца. По време на инспекция в горски масив над белоградчишкото село Раяновци зам.-министърът на земеделието и храните доц. Георги Костов, в присъствието на зам. изпълнителния директор на ИАГ инж. Красимир Каменов и директора на СЗДП инж. Цветко Цветков, заяви, че поражения са регистрирани в 7 от 23-те горски стопанства към предприятието - Враца, Берковица, Говежда, Чипровци, „Миджур“, Белоградчик и Видин. „Увредените дървета са пречупени, повалени, а на места има изкоренени цели дървета“ - добави той. Инж. Цветко Цветков поясни, че обледеняването на дърветата в началото на декември и обилните снеговалежи след това са довели до ледолом, който е нанесъл повреди на горските насаждения. Горите в района са увредени в различна степен, като пораженията варират от 10 % до 90 на сто. Над 50 % от пострадалите насаждения

са инвентаризирани, като се очаква тяхното пълно обследване да приключи в края на март.

„За възстановяване на насажденията обаче ще са необходими поне 3-4 години“ - коментира зам.-министър Костов и поясни, че падналите и пречупени дървета първо ще трябва да се почистят. Това е необходимо да стане до пролетта на следващата година, за да бъде запазено качеството на дървесината. Едва след това ще бъде възможно да започнат залесителни мероприятия, които ще отнемат 2-3 години, тъй като ще се предхождат от събиране на подходящи семена и планово създаване на необходимите фиданки. „Освен време това ще изисква и много средства. За един декар ново насаждение, както и за всички съпътстващи залесителни и отгледни мероприятия, ще са необходими средно по около 1000 лева. Доколкото терените, на които ще трябва да се проведат такива мероприятия, са около 1500 ха, сумата, която ще е необходима, е около 15 млн. лева“ - уточни зам.-министър Костов.

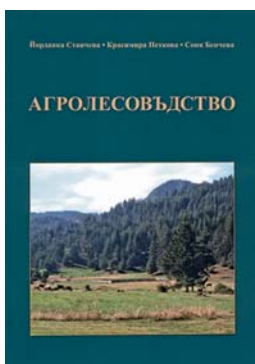
Част от тези средства ще бъдат предоставени от Държавното предприятие, но ще бъдат вложени и средства от фонд „Инвестиции“. Ще бъдат потърсени възможности и за кандидатстване по мерките за възстановяване на горите, предвидени в Програмата за развитие на селските райони от новия програмен период. „Средствата ще са за дейности по почистване, залесяване и последващото отглеждане на младите култури до създаването на младата гора“ - допълни доц. Костов.

Падналата маса по предварителни данни възлиза на 240 000 куб. метра.

Пострадали са не само държавни, но и частни, и общински гори. Необходимо е техните собственици също да се погрижат за извеждането на увредената дървесина. Предвижда се от 2016 г. да стартира програма за изкупуване на частни гори от собственици, които нямат възможност да ги стопанисват и да извършват както стопанска дейност в тях, така и отгледни и възстановителни грижи.

Източник МЗХ

Нови книги

Йорданка Станчева, Красимира Петкова, Соня Бенчева. Агролесовъдство. Авангард Прима, София, 2015 г., 225 стр.

Развитието на агролесовъдството у нас способства за изпълнение на международните ангажменти на България по трите глобални екологични конвенции - за съхраняване на биоразнообразието, за борба с опустиняването, за предотвратяване на по-

следствията от изменението на климата. Независимо от интереса към агролесовъдските системи, те все още не са добре проучени. Настоящият учебник обобщава и допълва традициите и опита със съвременни знания в областта на растениевъдното производство и околната среда и с възможностите за успешното им включване в единни производствени системи.

Тематиката е структурирана в 7 глави - Агролесовъдството като възможност за устойчиво и многофункционално земеползване, Агролесовъдски системи, Дървесни видове, подходящи за агролесовъдство в България, Земеделски култури, подходящи за агролесовъдство в България, Гъби, подходящи за агролесовъдство в България, Характерни особености на агролесовъд-

ството като производствена система, Исторически преглед.

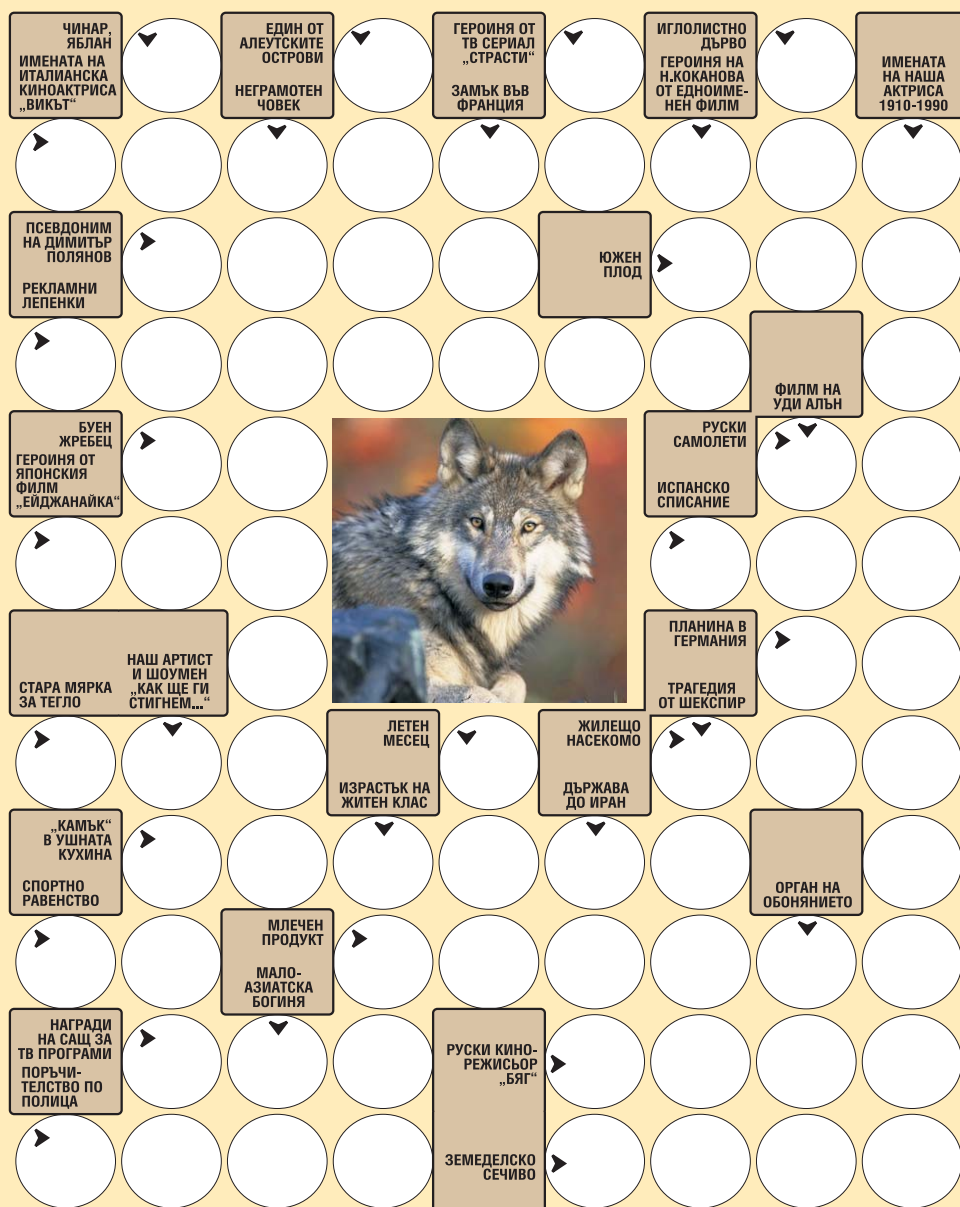
Ботев Захаринов, Янчо Найденов. Рекултивация и методи за изследване на почвата. Нов български университет, София, 2014 г., 247 стр.

В изданието г-р Б. Захаринов - доцент по екология и екологичен мониторинг, и г-р Я. Найденов - доцент по лесозащита и екология, са обединили усилията си да дадат необходимия минимум знания, свързани с проблемите на деградацията и рекултивацията

на почвата и съвременните методи и средства за възстановяване на нарушените почвени ресурси. Учебникът е предназначен за студентите от НБУ, но широтата на темата го прави необходим и за учащите в други висши учебни заведения, както и за любознателни читатели.

Изданието съдържа 13 глави и богат табличен и илюстративен материал.

В глава седма е разгледана темата за деградация на почвите в горските територии.

РЕЧНИК: АДАК, ИНЕ, ОЛА

ВИКТОРИЯ КРЪСТЕВА

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 2/2015:

ВОДОРАВНО: Деликатес, Марината, Перитонит, Нос, ЕНА, Роб, Ик, Фас, Мак, Веселинов, РИКАДОНА, Виталитет.

ОТВЕСНО: „Семейни афери“, Лар, АКС, Сит, Пирин, Щека, Кито, Нанос, Миди, Тан, Нот, Четиво, Аноне, САТ, Бук, Ват.

WWW.KLIMATET.COM

0898/ 61 45 81

Саморасляци

Старият горски бай Нено Балканджията се загледал в хубавко и модерно облечено момиче.
- Девойче, виждам, че си желана и търсена. Как го постигаш?
- С народни танци.
- Интересно. И какви по-точно?
- Стриптиз.
- Моля? Това народни танци ли са?
- Не знам, но народът ги обича...

Бай Нено отишъл на лекар и между другото го попитал:
- Ако искам да живея 100 години, какво трябва да правя?
- Много просто - отказвай пушенето, жените и никога не преяждаш.
- И ще доживея 100 години?
- Не зная, но животът ще ти се види безкраен.

Нено пита своя внук :
- Ненчо, какво ще правиш днес?
- Нищо.
- Но нали и вчера прави това?
- Да, но не го приключих...

- Никога не бих се оженил за една жена заради нейните пари - споделя на бай Нено негов приятел.
- Разбира се, прав си. Но, от друга страна, не е добре тя да остане стара мома само заради факта, че има пари.

Разговор между продавачка и Неновица:
- Не изпускайте шанса да си купите тази рокля - тя е последен писък на модата!
- Боя се, че ако си я купя, това ще бъде последният писък на съпруга ми ...

На бай Нено притрябвало свидетелството за брак.
- Къде си сложила доживотната ми присъда? - пита той жена си.
- Всъщност търсиш пожизнения абонамент за трикратно хранене, нали? - отговорила тя.

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 / 8099411,
факс: 02 / 8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg